

FRA TIVOLIGARDEN TIL DET KGL. KAPEL

AF ANTON HANSENS ERINDRINGER I

VED

NILS SCHIØRRING

Det kongelige Kapels historie, som på sin vis rækker tilbage til oprettelsen af hoftrumpeterkorpserne endnu før de oldenborgske kongers tid, er behandlet flere gange. De vigtigste skildringer findes i Angul Hammerichs disputats „Musiken ved Christian den Fjerdes Hof“, 1892, og for tiden helt frem til midten af forrige århundrede i Carl Thranes beundringsværdige, meget levende og stofrige fremstilling „Fra Hofviolonernes Tid“, 1908. Det kgl. Kapels historie dokumentarisk skildret er fulgt op til vor egen tid i Niels Friis' „Det kongelige Kapel“, 1948, hvori de nødvendige data for de i det følgende omtalte kapelmusici findes. En særlig plads blandt de eksisterende fremstillinger af Det kgl. Kapels historie har derudover, i kraft af sine personligt farvede erindringsbilleder af en lang række af kapellets medlemmer i sidste halvdel af forrige århundrede, Frits Bendix' „Af en Kapelmusikers Erindringer“, 1913. Som mangeårigt medlem af kapellets cellogruppe (fra 1871) og som kapelregissør fra 1887 til sin afgang i 1906 kendte Bendix, en bror til pianisten og komponisten Victor Bendix, kapellets hverdag som få.

For adskillige med direkte eller indirekte tilknytning til Det kgl. Kapel har det stået som en tillokkende opgave at fortsætte Frits Bendix' arbejde, og det vides, at der foreligger forskelligt materiale hertil. Blandt andet i den nylig afdøde kgl. kapelmusicus Victor Gandrups efterladenskaber. Det er dog ikke lykkedes nogen at give stoffet en så afrundet form som basunisten, kgl. kapelmusicus *Anton Hansen*, der i sit sygdomsmærkede otium, fra han i 1941 måtte opgive sin virksomhed i kapellet og fra udgangen af 1942 endelig tog sin afsked, udarbejdede et omfattende manuskript til belysning af musikerforhold mellem ca. 1890 og 1930 på grundlag af sine barndoms- og ungdomsminder og sine med omhu førte scrap-

bøger, der nu, sammen med manuskriptet til erindringerne og forarbejderne hertil,¹⁾ findes i Det kongelige Bibliotek (Ny kgl. Saml. 4606, 4to.)

Anton Hansen henviser selv til Frits Bendix' skildring som forbillede, men erkender at han i særlig grad har set det som sin opgave at fortælle om kapellets messingblæsere, de tidligere oversete, hvis placering kunstnerisk, økonomisk og socialt på linie med kapellets øvrige medlemmer han selv fik så afgørende en indflydelse på. Det er på den måde ikke blevet så overordentlig omfattende en skildring af kapellets medlemmer, og i visse henseender kan den også på andre områder siges at være præget af en vis nødtørftighed og nogen tilbøjelighed for det blot anekdotiske, men dens righoldighed og væsentlighed i andre henseender, især i skildringen af hans egen barndom og opvækst, giver den betydelig værdi, blandt andet fordi den lader én forstå selv dygtige musikeres lidet misundelsesværdige situation endnu omkring århundredskiftet.

Af interesse er også Anton Hansens portrætter af betydelige musikere, han har mødt, i første række nogle af de dirigenter, han kom til at spille under, og ikke mindre nogle kapitler, som behandler de organisatoriske spørgsmål, som han, der fra sin ungdom nød sine kollegers tillid, fik at tage stilling til. I det foreliggende første uddrag af Anton Hansens erindringer bringes indledningsvis de afsnit, der omhandler hans opvækst og ungdom. De udgør i hans manuskript den sammenhængende række kapitler, som afsluttes med beretningen om hans optagelse i Det kgl. Kapel. De efterfølgende selvbiografiske kapitler er mere spredt fordelt i hans manuskript, som det ikke vil være muligt at bringe i dets helhed, og som for de senere partiers vedkommende ofte rummer skildringer, der ikke alle har lige stort krav på at publiceres. Selv om der i det foreliggende første udvalg af Anton Hansens erindringer således tidsmæssigt bliver visse huller, har beretningen fra hans manddomsår, der i sig selv er gengivet meget sporadisk, dog kunnet føjes til det forudgående uden nærmere kommentarer, ligesom de to afsnit, der her bringes som afslutning og som giver indtryk af hans indsats for kollegerne først i Tivoli, dernæst i Det kgl. Kapel i perioder, hvor det i nyere tid så mørkest ud i økonomisk henseende for danske musikere, selv indenfor musikerstandens overklasse. I et følgende udvalg af Anton Hansens erindringer vil hans portrætter af dirigenter, komponister og andre musikere, han har mødt, blive bragt.

Anton Hansens menneskelige retlinethed, hans retskafne syn på mennesker og hans sunde musikalske dømmekraft møder én på næsten hver side i hans mindebog. Ved flid og talent rådede han bod på den meget tilfældige uddannelse, der var blevet ham til del, ved med stor energi

Anton Hansen. Blyantstegning af Georg Torner. Ca. 2/3 størrelse.

utrætteligt at arbejde på sin egen udvikling. Karakteristisk er det, at han, der genindførte trækbasunen i dansk musikliv, måtte nå sine resultater på dette instrument helt igennem ved selvstudium. Til gengæld nød så at sige alle vore betydeligste basunister foruden en del andre messingblæsere af det efterfølgende slægtled godt af hans erfaring og kunnen, og han kronede sin pædagogiske virksomhed ved i 1941 at udgive en basunskole.

Også på områder udenfor de musikalske søgte Anton Hansen at udvide sin horisont, og han skaffede sig i moden alder som indledning til sine to studierejser til Tyskland og Frankrig målbevidst gode sproglige kundskaber. Han, der var vokset op i et beskedent håndværkerhjem på Nørrebro, påvirkedes tidligt af det endnu unge socialdemokratiske kamp for forbedring af de dårligst stilledes kår, og i konsekvens heraf tog han ivrigt del i musikerstandens faglige organisering, men uden ønske om at spille nogen førende fagforeningsbetonet rolle. Og for sine kolleger løste han dog situationer, som normalt kræver betydelig fagpolitisk indsigt og erfaring.

Han havde megen menneskekundskab og lod sig sjældent bluffe. Karakteristisk for ham var det, at han, der nok kunne være temperamentsfuld, sjældent lod sig rive med af stemninger. De – oftest fagpolitiske – modsætningsforhold, han kunne komme i til andre mennesker, bevirkede ikke nogen generel afstandstagen fra dem. Selv dem, han skarpest kritiserede, ydede han fuld retfærdighed på de felter, hvor de efter hans opfattelse præsterede noget anerkendelsesværdigt godt. Kun hans omtale af Tivoli- og Palækoncerternes mangeårige dirigent Fr. Schnedler-Petersen, forekommer rigeligt negativ.

I kraft af den respekt, der stod om ham som den meget fremragende kunstner på et hidtil noget overset instrument og takket været hans meget noble og korrekte, personligt sikre og sagligt velafbalancerede optræden, der sjældent lod varme, endsige heftige følelser komme til skue, bidrog han i høj grad til en forbedring af danske musikeres kår umiddelbart før, under og efter den første verdenskrig. En særlig glæde var det ham trofast og ofte langvarigt at kunne hjælpe venner og kolleger i ind- og udland, som han følte ikke var så heldigt stillede som han selv. Han var sig sit værd bevidst, men yderst beskeden og blev glad over hver anerkendelse fra fagfolk han respekterede, samtidig med, at han var klar over, at det i mange forhold varanfængeligt at vente tak, selv om han havde fortjent den.

Som indledning til Anton Hansens erindringer skal sluttelig her i koncentreret form meddeles hans livs vigtigste data: Hans fulde navn var Anton Christoffer Rasmus Hansen. Han var født 19. nov. 1877 i København og døde 16. febr. 1947 sst. Han lærte som dreng at håndtere forskellige instrumenter, blev medlem af et drenge-blæseorkester og var derefter restaurationsmusiker. Videregående undervisning fik han på violin af kgl. kapelmusicus Anton Bloch, på klaver af pianisten Holger Dahl og på basun af kgl. kapelmusicus August Petersen. Senere dygtiggjorde han sig yderligere på sit hovedinstrument basunen ved studier i Berlin og Leipzig (1911) og i Paris (1921–22). Fra 1896 var han vikar i Det kgl. Kapel, 1898–1920 solobasunist i Tivolis koncertsals orkester, tillige fra 1905 medlem af Det kgl. Kapel, fra 1912 til sin afgang 1942 som solobasunist. 1916–46 var han lærer ved Det kgl. danske Musik-konservatorium. Anton Hansen var indehaver af adskillige tillidshverv: 1911–16 medlem af bestyrelsen for Københavns Orkesterforening, 1918–19 formand for Tivoli- og Palækoncerternes forening, 1919–20 for Det kgl. Kapels forening m. m.

N. Sch.

Overture. I mine Drengaar legede jeg – som andre jævnaldrende – Soldat. Vi Knægte fra mit Nabolag dannede „et Regiment“ og havde vore Rekvissitter i et Skur, der tilhørte en forhenværende Korporal, der var Kobbersmed – oven i Købet en meget habil Kobbersmed. Han kunde ikke glemme sine „Velmagtsdage“, da han bar Uniform, og ved at se os lege Soldater mindedes han – efter alt at dømme – sin herligste Tid og fortalte uophørligt lange Anekdoter fra den Gang, da han selv mente at spille en flatterende Rolle. I sit Værksted, en Kælder, havde han sit Svendestykke staaende – en Kirke af Kobber –, der vidnede om en overordentlig Dygtighed; men dette virkelig smukke Arbejde, som han kunde være stolt af, interesserede ham ikke; han talte i det mindste aldrig om det. Derimod havde han paa en meget fremtrædende Plads staaende et Fotografi af sig selv i Korporalsuniform. Dette blev omgaaende forevist hver ny „Rekrut“, der blev optaget i Korpset, og kom en ny Dreng til, helmede Kobbersmeden ikke, førend han, svulmende af Stolthed, omstændelig havde fortalt, hvorledes han fra Menig var avanceret til den, i hans Fantasi, høje Grad indenfor Militæretaten. Hans Ærbødighed for højtstaaende Officerer og kongelige Personer var næsten blevet ham en Religion, og han var i den Grad interesseret i militære Begivenheder, at han under Efteraarsmanøvrerne lukkede sit Værksted, drog med Tropperne ud i Landet og blev dør, indtil Kongerevuen havde fundet Sted. Kobbersmeden var tillige Musikentusiast, spillede Kontrabas og Tuba – begge Instrumenter lige grufuldt. Han havde kastet sin Kærlighed paa mig, for jeg kunde blæse Signalthorn og slaa paa Tromme. I al sin Naivitet var han en meget lykkelig Mand. Vi kaldte ham „den glade Kobbersmed“, andre „den gale Kobbersmed“. Efterhaanden som jeg voksede til og blev ferm til at blæse Basun, hørte han med Andagt til, naar jeg spillede for ham, og mange Aar senere, da han var blevet gammel, mødte han i Kongens Have til Kommunens Koncerter, hver Gang jeg optraadte dør som Solist.

Jeg har ofte undret og moret mig over denne Mands barnlige Forfængelighed; men nu, da jeg skriver mine Erindringer om *mine* „Velmagtsdage“, spørger jeg mig selv: „Er der ikke i dig den samme forfængelige, naive Trang til at fortælle den yngre Generation, hvad du engang har været?“. Kobbersmeden er forlængst død, og jeg overtager nu i disse Erindringer hans Rolle som – den fhv. Korporal.

Barndom og Ungdom. En Lirekasse, drejet af en stakkels Krigsinvalid fra 64, lod sine skælvende, skrøbelige Toner høre. Kassen var paa Facaden prydet med et Alpelandskab. Invaliden havde Træben, og paa

sit Bryst bar han Krigsmedaillen. Dette Billede staar endnu levende for mig, skønt jeg dengang kun var en Purk i 5-6 Aars Alderen. Af de Melodier, dette Positiv spillede, erindrer jeg især én. Først mange Aar senere fik jeg dens Navn at vide; det var Morgenblætter-Vals af Johann Strauss. Denne Komposition er det første, uforglemmelige Minde, jeg har om Musik.

En anden Oplevelse jeg havde nogle Aar senere, var, naar Militæret drog paa Manøvre. Paa Vej til „Slagmarken“ passerede de vor Bopæl, som laa, hvor den nuværende Hareskov-Banes Station ligger. Jeg fulgte med. I Spidsen for de forskellige Regimenter gik nemlig Musikkorpsene, og navnlig Livgardens fortryllede mig i den Grad, at jeg glemte baade Tid, Sted og de Prygl, der ventede mig, naar jeg kom for sent hjem. Blandt de mange Marcher, dette Orkester spillede, var der særlig én, der begejstrede mig. Ofte tænkte jeg paa denne Melodi, og først mange Aar senere erfarede jeg, at det var Standartenträger-March af Fahrbach.

Selv dyrkede jeg „Musik“ paa alle tænkelige Maader: Ocarina, Mundharpe, Tromme og Harmonika; men navnlig Mundharmonikaen stod mit Hjerte nær. Jeg tør sige, at jeg levede og aandede i Tonernes Verden. Min Far købte senere et Signalthorn, og jeg gik ofte over paa Fælleden, hvor Militærmusikere lærte de vordende Hornblæsere at blæse de Signaler, som bruges i Militærets Tjeneste. Efterhaanden lærte jeg dem alle og „forlystede“ hele Nabolaget med min Færdighed. Mine Forældre var meget musikalske. Deres Yndlingskomponist var H. C. Lumbye. Min Far var Medlem af en Sangkvartet. Denne afholdt Koncert een à to Gange om Aaret. De forudgaaende Prøver afholdtes paa Omgang i de forskellige Hjem. Hver Gang der blev holdt Prøve hos os, var jeg en meget andægtig Tilhører. Den ene af Kvartettens Medlemmer indstuderede de forskellige Stemmer ved Hjælp af en Violin. Da han bemærkede min Interesse for den, gav han mig forskellige Raad for det Tilfælde, at jeg engang skulde komme i Besiddelse af én: jeg skulde bl. a. gøre mit højre Haandled smidigt ved daglig at spænde det over en Stole-ryg; et dumt Raad, som ikke var til nogen som helst Nytte, men jeg var jo ikke saa klog den Gang, at jeg begreb det; jeg foretog i længere Tid hver Dag samvittighedsfuldt denne taabelige Øvelse. Imidlertid fortsatte jeg med at øve mig paa Mundharmonikaen, – en Violin var der ikke Raad til at købe – og lærte omsider at spille alle de Melodier, jeg kendte fra Lirekasser og andre Steder.

Jeg maa opholde mig lidt ved min Skolegang, som tog sin Begyndelse nogle Aar før de nys omtalte Begivenheder. I Syvaarsalderen blev jeg indskrevet i en Privatskole, hvis Indehaver hed Rosendal. Hans Kone

underviste de yngste Poder og saaledes ogsaa mig. Hendes Undervisning støttedes af en Lineal, med hvilken hun straffede os ved at slaa os i Haandfladen eller i Hovedet, desuden trak hun os haardt i Ørene, naar hun blev arrig – og det blev hun ofte. Den sidste Straffemetode pinte mig især; jeg led nemlig den Gang af en dobbeltsidig Ørebetændelse. Som de fleste Børn havde jeg gjort Bekendtskab med Hekse, Trolde og Drager gennem Grimms Eventyr og f. Eks. H. C. Andersens „Fyrtojet“, som min Far havde læst for mig, og jeg ønskede, jeg kunde forvandle mig til en Drage og rive Lærerinden i Stykker. En Dag da hun, uvist af hvilken Grund, havde straffet mig ved at trække mig i det ene Øre, forlod jeg Skolen i et Frikvarter, fast besluttet paa ikke at vende tilbage. Mærkeligt nok respekterede mine Forældre min Beslutning, og de stillede min Graad ved at love mig, at jeg skulde komme i en anden Skole. Mit ene Øre var nemlig rødt og ophovnet, og da min Far saa det, udbrød han: „Den infame Kælling!“. De mange Aar siden denne Begivenhed har ikke kunnet udslutte Mindet om denne Oplevelse. Endnu ser jeg det hele for mig. Mor og jeg opfriskede den af og til i Aarenes Løb, og hun tilføjede uvægerlig altid, naar vi talte om den: „Ja, du har altid været et mærkeligt Barn; har du villet noget, har du ikke været til at faa fra det.“

Derefter blev jeg indmeldt i en Kommuneskole,²⁾ hvilket maaske var mine Forældre kærkomment, idet de derved blev befriet for den forholdsvis store Udgift, der var forbundet med at holde mig i Privatskole. Min Fars Indtægter var nemlig meget svingende. Han var Murermester i mindre Stil, og var om Vinteren, naar det faldt ind med streng Frost, afskaaret fra at arbejde.

Undervisningen i Kommuneskolen var lagt i Hænderne paa meget dygtige Lærere. Straf maatte kun gives med Spanskrør paa Bagen og ikke ved Slag i Hovedet eller paa anden Maade. Disse Revselse, givet paa den regelmenterede Maade, var i Regel saa voldsomme, at de som oftest efterlod tykke, blodunderløbne Striber. Det kunde ogsaa være nødvendigt med denne strænge Tugt, for der var, navnlig blandt Drengene i de øverste Klasser, mange Bollefrø, som hovedsagelig rekruteredes fra Arbejderbefolkningen, hvor Slagsmaal den Gang, som Følge af Drukenskab, hørte til Dagens Orden.

I denne Skole havde jeg en Lærer, *Frits Nehm*,³⁾ en herlig Mand, der ikke, som de fleste andre Lærere brutalt straffede os for Smaaforseelser, men tværtimod behandlede os paa en næsten kammeratlig Maade. En Dag under en Time pjankede han med os, da pludselig, under et Øjeblikks Ro, én af Drengene siger: „Anton, han kan spille paa Mundhar-

monika!“ Nehm opfordrede mig til at komme op til Katedret, hvilket jeg modstræbende gjorde, og hvor meget jeg end af Generthed vred mig for at blive fri for at optræde, maatte jeg dog vise min Færdighed. Efter Timen bad Læreren mig blive, og da Klassen var tom, forhørte han sig bl.a. om mine Forældres Kaar, og om jeg kunde have Lyst til at lære at spille Violin. „Hvis du kan skaffe en Violin, vil jeg undervise dig gratis“, sagde han. – Hvor blev jeg dog lykkelig. – Men hvor skulde jeg faa en Violin fra? Mine Forældres Midler var jo begrænsede, saa Udsigterne var meget smaa. Jeg vidste ganske vist, at en Bagermester, vi handlede hos, og som mine Forældre kom sammen med, havde en Søn, der spillede Violin, men jeg var heller ikke uvidende om, at Instrumentet altid laa ovenpaa et Skab, der stod i Butikken. Dog, Tanken om muligvis at faa den at laane, syntes mig udenfor Mulighedens Grænse. Efter mange Overvejelser besluttede jeg mig til at vove et Forsøg.

En Dag, da jeg blev sendt hen for at købe noget Brød, var Bageren selv i Forretningen, og med Hjertet siddende i Halsen spurgte jeg, om hans Søn ikke spillede Violin mere. „Nej, den dovne Lømmel rører den ikke, den ligger bare og falder sammen“, svarede han. Efter at have fortalt ham, hvad Skolelæreren havde tilbudt mig, tog han Violinen – en 3/4 – ned fra Skabet og sagde, jeg maatte laane den.⁴⁾ Jeg var paa Lyksalighedens Tinde. – Jeg maa her indskyde, at jeg, nogle Aar efter denne Begivenhed, havde den Glæde at kunne vise min Taknemlighed over Laanet ved at give hans Datter Undervisning i Klaverspil. Det blev mig af Faderen paalagt at undervise hende med Strenghed; men i min Iver for at lære hende det mest mulige – jeg var jo opfyldt af Taknemlighed – har jeg vel været *for* striks; thi en Dag, da Pigen under Undervisningen gav sig til at stortude, kom Moderen ind til os og sagde, at jeg maatte være lidt venligere mod Barnet. „Agnes skal jo kun lære at spille for Fornøjelse“, tilføjede hun. – Bagermesteren var paa det Tidspunkt, han laante mig Instrumentet, en velstaaende Mand, men af Grunde, som jeg aldrig blev klar over, endte han i den rene Fattigdom. Mange Aar efter traf min Mor hans Datter, som fortalte, at hun, takket være min Undervisning, ernærede sig og sine Forældre ved Hjælp af sit Klaverspil.

Men tilbage til Begivenhedernes videre Udvikling. I Tiaarsalderen havde jeg allerede faaet nogle Maaneders Klaverundervisning hos en Fætter, der boede i Nærheden af os. Selv havde vi ikke noget Instrument; jeg maatte daglig gaa til hans Hjem for at øve mig. Da jeg kom til Nehm⁵⁾ – en Søndag – for at faa min første Time, fortalte jeg, som det var, at jeg tidligere havde spillet lidt Klaver. Jeg maatte saa for anden

Gang optræde for ham – der stod et Klaver i Stuen, – og jeg spillede en af Lumbyes Børnedanse samt „Nonnens Bøn“ af Badarczewska,⁶⁾ som jeg kunde huske. Nehm blev glad for, at jeg ikke var uden Kendskab til den mest elementære Musikteori; det vilde jo lette hans Arbejde betydeligt.

I Løbet af en Vinter fik jeg Undervisning hos ham hver Søndag. En Dag, ved Foraarstid, bad han mig hilse mine Forældre og bede en af dem komme og tale med ham. Min Moder paatog sig Hvervet. Da Mor kom hjem, fortalte hun, at Nehm havde sagt, han ikke kunde lære mig mere. Jeg skulde have en dygtig Lærer, helst en kgl. Kapelmusicus. – I Aarene omkring 1892 var der paa Nørrebro et Musikkonservatorium, hvis Leder var kgl. Kapelmusicus Ludvig Hegner.⁷⁾ Min Mor hentede dør en Brochure over Betingelserne og Prisen for Optagelse. Honoraret oversteg mine Forældres økonomiske Evner, og dermed var det Spørgsmaal ude af Verden. I Stedet for skaffede min Far mig en ret ung Lærer. Hans Honorar var en Trediedel af Konservatoriets.

Omsider anskaffede mine Forældre et taffelformet Klaver, og med de Forkundskaber, jeg havde til Nodelæsning m.m., gjorde jeg, ved Hjælp af en laant Skole, gode Fremskridt paa egen Haand. Senere kom jeg til at spille hos en Dame,⁸⁾ og nu havde jeg fuldt op at gøre med at øve mig paa begge Instrumenter.

Imidlertid var jeg blevet henvend fjorten Aar. En Dag læser min Far et Avertissement, hvori en Musiker⁹⁾ søger Drengene til Dannelse af et Orkester. Jeg blev meldt ind. Det blev besluttet, at jeg skulde blæse Basun – selv var Avertissementets Ophav Klarinettist – og der blev købt en Ventilbasun og en lille Skole. Som Følge af at jeg, som før omtalt, havde blæst Signalhorn, kom jeg hurtigt saa nogenlunde efter at kunne behandle dette Instrument. I Løbet af et halvt Aars Tid var Orkestret saa sammenspillet, at Lederen turde lade os tiltræde et Engagement i Tivoli, hvor vi skulde marchere foran Tivoligården. Til det Brug fik vi udleveret røde Frakker, besat med et Utal af hvide Snore, blaa Benklæder og en Felthue. Naar vi spillede andre Steder, var vi iført Zuaveruniformer bestaaende af en blaa Trøje med gule Snore, røde Pludderbenklæder og rød Fez med Kvast.¹⁰⁾

De fleste af Drengene havde inden deres Indtrædelse i Orkestret faaet Undervisning i deres respektive Instrumenter, og mange af dem blev ad Aare dygtige og kendte Musikere; jeg kan nævne: Otto Friis-Petersen, kgl. Kapelmusiker, Jacob Gade, Komponist, Th. Olsen, Oboist i Tivoli- og Palækoncerternes Orkester og Emil Christiani, der opnaaede en betydelig Stilling i Amerika.

Lederen af Drengeorkestret var en driftig Mand. Han skaffede Engagementer bl. a. i Cirkushaven bag Cirkusbygningen i København om Sommeren, til Aftenunderholdninger og Baller om Vinteren og i Sverrig, hvor vi musicerede i forskellige Byer. Følgende lille Brev sendte jeg dengang hjem: „3-6-1893. Kære Forældre! Jeg vil først lade Eder vide, at vi ere ankomne til Kristianstad uden Uheld. Det var en lang Rejse, meget længere, end jeg havde tænkt mig. Damperen gik præcis Kl. 6, og Trommeslageren var nær kommen for sent. Kl. 8 vare vi i Malmø, hvorfra vi pr. Jernbane tog til Kristianstad, hvortil vi arriverede Kl. 12¹/₂. Stedet hvor vi spiller er en meget fin Hotelhave ti Skridt fra Banegaarden. Vi spiller hver Aften fra 7 til 11, om Søndagen tillige fra 3 til 5. Vi har været meget omtalt i Aviserne, thi paa Plakaterne stod kun de Ord: 'Jensens Drängar är komna'. Vi logerer paa selve Hotellet og har de dejligste Værelser til vor Raadighed. Axel, Emil, Lauritz og jeg har et stort Værelse med 2 brede Senge, Servante, Buffet, Bord og et Spillebord af poleret Noddetræ samt en god Udsigt. Det bedste af det hele er næsten Maden, akkurat ligesom I kan tænke Eder, at vi spiser paa Skovturen. Vi har en Time Prøve om Formiddagen og øve os to Timer paa Violin hver, og naar saa de 4 Timer blive lagt til om Aftenen, kan I da ikke sige at vi ere dovne.“ o.s.v.

Om Sommeren, naar vi spillede i Cirkushaven, benyttede vi vore Pauser til at gaa op i Galleriet i Cirkus. Det var ikke meget, jeg saa af det, der foregik i Manegen. Det, der interesserede mig mest, var Orkestret – og navnlig dets Trækbasunist. Ensemblet bestod af Tyskere. Paa den Tid blev Trækbasunen ikke anvendt i Danmark, saa det var jo noget nyt for mig at gøre Bekendtskab med dette, for mig, vidunderlige Instrument. Lidet anede jeg da, at Trækbasunen skulde blive mit Hovedinstrument.

Omsider var jeg blevet for voksen til at kunne være i Drengeorkestret. Jeg blev konfirmeret, og der skulde træffes Bestemmelse om min Fremtid. Musiker ønskede min Far mindst af alt, jeg skulde være, og jeg husker tydeligt, han sagde: „Drengen skal ikke blive en af disse fordrukne Musikere.“ Da jeg allerede dengang tjente en Del Penge ved at spille til Baller, Danscøvelser og ved at give Undervisning, blev der ikke foretaget noget afgørende Skridt til Sikring af min Fremtid. Mit stadigt brændende Ønske var at kunne komme paa Hegners Musikkonservatorium; men Midlerne var for smaa. En saa fordringsfuld Tanke som at søge en Friplads paa Kjøbenhavns (senere Det kgl. danske) Musikonservatorium var mig ganske fjern. Store Tanker om min egen Kunnen havde jeg ikke, og jeg drømte ikke om, at jeg 24 Aar efter skulde

blive Lærer paa dette fornemme Institut. Jeg havde i Virkeligheden blot ét Ønske: at kunne forsørge mig selv.

Da jeg som Dreng marcherede med Livgardens Orkester, vilde jeg, selv i min vildeste Fantasi, ikke have tænkt mig nogensinde at kunne blive Medlem af dette Korps. Det blev jeg heller aldrig. Men jeg blev ad Aare Lærer for de Basunister og andre Messingblæsere, der var ansat dør.

I Sommeren 1894 hændte det, at en Kammerat, der var noget ældre end jeg, og som spillede Klaver i en kendt Restaurant „Wienerhallen“ i Vimmelskaftet, skulde være fri nogle Aftener imod at sende en Substitut. Jeg paatog mig at vikariere for ham, og Resultatet deraf blev, at „Restatøren“, som han selv betitlede sig, ønskede at engagere mig i Stedet for ham.

Efter megen Parlamenteren frem og tilbage, – mine Forældre syntes ikke om, at jeg skulde spille paa en Beværtning, – fik jeg dog gennemført, at Engagementet gik i Orden. Betalingen var 3 Kr. pr. Aften plus varm Aftensmad; et godt Honorar naar man tager i Betragtning, at en jævn Haandværker dengang tjente fra 12 til 18 Kr. om Ugen for 12 Timers strængt Arbejde. Det var en trættende Plads. Navnlig Søndagene – naar der om Sommeren i godt Vejr næsten ingen Gæster var – var triste, men jeg maatte spille, selv om Lokalet var tomt, fra Kl. 4 til 12. For at faa Tiden til at gaa spillede jeg saa for min egen Fornøjelse de lettere Valse af Chopin, én eller anden Sonate af Kuhlau eller Mozart m.m. Kelnerne tog sig ikke af, hvad jeg spillede, men hændte det, at „Restatøren“ uformodet kom ud af sin „Hule“, som laa i den bageste Ende af Restauranten, maatte jeg hurtigt slaa om i en Døgnmelodi, f.Eks. „Under de lysegrønne Lindetræer“. ¹¹⁾ Klassikerne egnede sig jo ikke saa godt til at lokke Gæster ned i Kælderen. Men jeg holdt Pinen ud, for nu kunde jeg endelig faa mit længe nærrede Ønske opfyldt at komme paa Hegners Musikkonservatorium. ¹²⁾

Ludvig Hegner blev min Lærer i Klaver, og Violinundervisningen blev overdraget den senere kgl. Kapelmusicus Anton Bloch. ¹³⁾ En bedre Lærer end Bloch kunde jeg ikke have faaet, dygtig og samvittighedsfuld, som han var. Han var minutøs i sin Undervisning, og jeg har ofte takket ham for den Grundighed, han indprentede mig at arbejde med. Hans Om-sorg for at enhver Detaille kom til sin Ret, var beundringsværdig. Men, jeg saa ogsaa op til ham som til en Gud og nærrede en frygtblandet alt-overnædende Beundring for ham.

Hidtil havde jeg aldrig faaet Undervisning i Basun, men jeg øvede mig stadig paa Instrumentet. Saa hændte der noget, der blev afgørende

for min Fremtid. I Musikforeningen Euphrosyne,¹⁴⁾ hvor jeg spillede, stiftede jeg Bekendtskab med en Grosserer [Carl B.] Lohrer, som for sin Fornøjelse blæste Basun og tog Undervisning hos den daværende Solobasunist i det kgl. Kapel, *August Petersen sen.* Lohrer raadede mig til at henvende mig til ham, og det gjorde jeg. Til min store Glæde viste det sig, at Aug. Petersen var en meget jovial Mand, som straks fattede Interesse for mig.

Efter nogle Maaneders Forløb erklærede han, at han ikke kunde lære mig mere, og vilde under ingen Omstændigheder have noget Honorar. – Kort Tid før jeg lærte ham at kende, havde jeg den store Sorg at miste min Far, som 42 Aar gammel døde som Følge af et Fald fra Taget paa en Villa, han havde under Opførelse. Min Mor kunde ikke raade mig til noget angaaende min Fremtid, men i Aug. Petersen fandt jeg en faderlig Ven, hvis Forudseenhed hjalp mig ud over alle Vanskeligheder. Som et typisk Eksempel paa hans Evne til at raade mig godt, tjener følgende: Gennem en ældre Kollega erfarede jeg, at der ved første Regiments Musikkorps var en Plads ledig som Basunist. Han sagde: „Meld dig til Konkurrencen, Stabshornblæseren er meget opsat paa at faa dig ind ved Korpset.“ Det viste sig, at Musikdirigenten nogen Tid forinden havde hørt mig blæse en Koncert i „Privat-Musikforening“.¹⁵⁾ Jeg aflagde Prøven og fik Pladsen. Glædestraalende fortalte jeg August Petersen om mit Held, men til min store Skuffelse sagde han: „Det er ikke noget for Dem, det maa De faa annulleret. De har en anden og større Fremtid for Dem.“ Jeg forstod ham ikke, thi jeg havde jo faaet mit højeste Ønske opfyldt: at komme i en fast Stilling. Det var med stor Betænkelse, jeg under et eller andet Paaskud meddelte Stabshornblæseren, at jeg ikke kunde tiltræde Pladsen.

Min Virksomhed i Wienerhallen fortsattes; men en Dag først i Juli¹⁶⁾ blev jeg kaldt op til den daværende Formand for Orkesterforeningen, Th. Witzansky, der spurgte mig, om jeg vilde paatage mig et Engagement som Basunist i Göteborg. Aug. Petersen havde anbefalet mig og sagt, at jeg kunde bestride Pladsen. Det var med store Forventninger, jeg tog imod Tilbudet, og efter at være meldt ind i Københavns Orkesterforening rejste jeg til Sverrig. Etablissementet, hvor jeg skulde spille, var det meget kendte „Lorensberg“. Orkestret bestod af Østrigere, Hollændere og Tyskere. Der koncerteredes i en stor Have om Eftermiddagen. Om Aftenen spillede vi til Variétéforestilling i en Sal. Strygerne kunde tillige alle traktere et Blæseinstrument, og saaledes blev Eftermiddagskoncerterne udført af et Harmoniorkester, hvori jeg blev betroet første Basunstemme. Kapelmesteren – en meget dygtig Musiker – var Wiener,

og naar han af og til ytrede sin Tilfredshed med mig, blev jeg umaadelig lykkelig.

Blandt Orkestermedlemmerne var der en ældre tysk Klarinettist. Han raadede mig til, at jeg skulde anskaffe mig en Trækbasun: „Med de Evner, De har, sagde han, ligger der en Fremtid for Dem paa det Instrument.“ Endvidere forklarede han mig, hvilken langt skønnere og mere levende Klang, der, i Modsætning til Ventilinstrumentet, kunde opnaas paa en Trækbasun.

Efterhaanden som jeg fik min Gage udbetalt, vekslede jeg den i Solvpenge – de tog sig bedre ud end Sedler – sendte Regnskab over Indtægter og Udgifter hjem til min Mor, og samlede saa mange Penge, at jeg, naar jeg kom hjem, kunde betale det sidste Afdrag paa den købte Violin og Basun. Til Belysning af Datidens Priser følger her et af mine Regnskaber: Vask 10 Kr., Correspondance 3,-, 1 Kasse Cigarer 5,-, En Sportsbluse m. Bælte 7,-, Et Par Sko 6,50, En Tegnebog 2,-, Tandvand 3,-, Kam og Sæbe 3,-, En Kniv 1,50, En Portemonnæ 1,- o.s.v.

En Dag, som jeg gaar mig en Tur i en mig fremmed Del af Byen, ser jeg i en Marskandiserbutik – en Trækbasun, som jeg omgaaende købte; og saa begyndte jeg at øve mig paa den. Skønt jeg ikke havde nogen Skole, gik der ikke lang Tid, før jeg opnaaede et ret indgaaende Kendskab til dette Instruments Ejendommeligheder, og jeg kom snart saa vidt, at jeg nogenlunde kunde blæse sammenhængende Melodier.

Mit Engagement var nu udløbet, og Kapelmester Serpek søgte at overtale mig til at blive hos ham Vinteren over. Jeg lod mig dog ikke friste, men rejste hjem. Mit første Besøg gjaldt Aug. Petersen. Trækbasunen havde jeg med, og da jeg havde blæst et Par Melodier for ham, udbød han: „Det var som Satan! Hvem har lært Dem det?“ Jeg fortalte ham, hvad der var sket, og han var synlig imponeret. Selv blæste han ogsaa Trækbasun, men Virtuosen var han langt fra. (I Kapellet blæste han Ventilbasun.) Jeg vedblev at fortsætte min Undervisning i Piano og Violin, blæste tillige Ventil- og Trækbasun og øvede mig fra Morgen til Aften.

Sammen med nogle jævnaldrende vordende Musikere dannede jeg et Orkester. Blandt disse var den senere kendte Diamanhandler Alfred Hansen, „Kære Ven“, som blæste Klarinet (en Virksomhed han maatte opgive paa Grund af Døvhed) og hans Bror Georg Hansen, som i mange Aar har været ansat i det kgl. Kapel og som anses for at være en af Danmarks dygtigste Janitscharer. Vi spillede til Aftenunderholdninger og Baller. – Selv optraadte jeg af og til som Solist paa Violin. Mine Bravournumre var: [en] „Air varié“ af Bériot og Intermezzoet af „Cavalleria

rusticana“. – Tillige havde jeg nogle Elever, og mine Indtægter var saa gode, at jeg kunde betale for min Undervisning, mit Ophold hjemme samt klæde mig.

I Attenaarsalderen kom jeg gennem August Petersen i Forbindelse med den dengang landskendte Komponist og Musikdirektør i „Nationals Variété“, Chr. Jensen. Denne havde mange Balforretninger om Vinteren. Til disse kom jeg med som Basunist og assisterede af og til i hans Orkester i „National“. Om Sommeren havde han altid Engagementer i Sverrig. Mit første Sommerengagement hos ham var paa Kuranstalten „Hälsan“ i Helsingborg. Jeg var med som Basunist, men jeg øvede mig daglig paa Violinen. En Dag, bedst som jeg sidder og øver mig paa en af Rodes Koncerter,¹⁷⁾ hører jeg pludselig en Stemme sige: Hvem har De faaet Undervisning hos? – Det var Chr. Jensen, der, uden jeg havde hørt det, var traadt ind i Stuen og havde lyttet til mit Spil. – „De skal spille Violin til mine Baller til Vinter, de spiller jo udmærket,“ fortsatte han. Han fik at vide, at jeg oprindeligt var Elev af en af hans egne Elever. Det morede ham at høre, og han sagde: „De spiller sgu meget bedre end han!“

Da Engagemetet paa „Hälsan“ var ved at nærme sig sin Afslutning, vilde Ejeren af Etablissementet prolongere vor Kontrakt. Vi Musikere havde intet imod at fortsætte, men Chr. Jensen kunde ikke blive, da han skulde begynde i „National“ nogle Dage senere. Det betød nu ikke saa meget, vi kunde udmærket godt spille uden hans Direktion. Chr. Jensen slog nemlig ikke Takt, han stod blot med „Pinden“ i Haanden og viftede med den, uden at Orkestrets Medlemmer tog den mindste Notits af ham. – En af de sidste Aftener, vi spillede paa „Hälsan“, var der én af mine Kolleger – en rapmundet Fyr – der ved et Uheld forarsagede, at vi gik i Stykker midt i en Operafantasi. Chr. Jensen blev rasende og spurgte Synderen: „Hvorfor saa De ikke paa *mig*, hvad tror De jeg staar her for?“. Svaret kom paataget naivt: „Ja, det har jeg saamænd saa tit selv spekuleret paa!“

Chr. Jensen kunde vi altsaa sagtens undvære; men Pianisten skulde ogsaa rejse, og at spille uden Klaver i et saa lille Ensemble var ugørligt. Nu var gode Raad dyre. Et af Orkestrets Medlemmer, der vidste, jeg spillede en Del Piano, foreslog, at jeg skulde overtage Pianistens Plads. Selv havde jeg ikke store Tanker om mit Klaverspil og mente mig slet ikke kapabel til at bestride Opgaven. Den Undervisning, jeg havde faaet, havde nemlig været meget streng. Jeg havde lært, at det, der stod paa Noderne, skulde spilles nøjagtigt, som det var skrevet. Hvordan skulde jeg kunne magte vort ret store Repertoire bestaaende af Ouverturer, Operaudtog m.m.? Chr. Jensen overtalte mig dog, efter at jeg længe

havde vægret mig, til at forsøge. Resultatet blev, at der skulde afholdes en Prøve; men jeg betingede mig selv at ville vælge Programmet. Min Far havde engang paa en Auktion købt en Stabel Noder, hvorimellem fandtes et Udtog af „Bajadser“ og et af „Cavalleria rusticana“. Disse Numre valgte jeg til Proven, og da jeg kunde dem paa Fingrene var Chr. Jensen henrykt. (At jeg kunde spille Violin og blæse Basun, vidste han; men at jeg kunde spille Piano, anede han ikke, og efter nogle anerkendende Udtalelser om min Alsidighed, kom han med følgende Bemærkning: „Sig mig, kan De ikke ogsaa spise Blaar?“) Jeg var dog ikke glad, for hvorledes vilde det komme til at gaa, naar der skulde spilles Ting, jeg ikke kendte? Dog var jeg ikke længe om at opdage, at ét er at spille en Sonate, noget andet at spille sammen med andre Instrumenter; det gjaldt jo blot om „at klare sig“. Det kom jeg dog hurtigt efter. Den kommende og følgende Vinter rejste vi til Jönköping, hvor vi begge Gange spillede nogle Maaneder.

Da Foraaret kom, sendte Chr. Jensen Bud efter mig. „Jeg har Tilbud paa et Engagement i Åbo,“ sagde han, jeg skal skaffe fem Musikere. Pianisten, en Svensker, har allerede været der nogen Tid, og ham skal De spille sammen med.“ Kontrakten blev sluttet, og den 28. April 1897 sejlede vi til Hangö, hvorfra vi tog med Toget til Åbo. Rejsen varede – fire Døgn. Dagen efter vor Ankomst blev der spurgt, om vi medbragte Pas. Da ingen af os havde skænket det en Tanke, maatte vi jo svare benægtende. „Hvis D'Herrer ikke har den Legitimation, bliver De vist ud herfra, ja, De kan endog risikere at blive forvist til Sibirien,“ blev der sagt. Det var jo hyggelige Udsigter, og vi blev meget ulykkelige ved Tanken om, at vort Sommerengagement skulde blive ødelagt. Finland var den Gang under russisk Overherredømme, undertrykt og fyldt med russiske Embedsmænd, og Russisk var officielt Sprog. Efter at have talt med den stedlige Politimester, som blev yderst forekommende, da han saa vor Fortvivlelse, blev det ordnet saaledes, at vi skulde skrive til vore respektive Paarørende og bede dem sende vore Daabsattester m.m. til Chr. Jensen, som derefter skulde forsøge at skaffe os det famøse Pas. Efter ti Dages angstfyldt Spænding kom endelig det længselsfuldt ventede Papir i Form af et Fællespas, og vi kunde atter glæde os ved Tilværelsen.

Etablisementet hed „Kuppis“ og var en Art Kuranstalt bygget over „St. Henriks Källa“, ved hvilken Biskop Henrik i Følge Sagnet døbte og kristnede de første Finner. Naar Vejret tillod det, spillede vi i en stor Have foran en Tribune, hvor Artister i forskellige Genrer optraadte. Min Kontrakt lød paa, at jeg skulde blæse Basun; men allerede ved den

første Prøve, vi holdt, viste det sig, at vor Violonist var komplet urutineret og saaledes foreløbig inkompetent til at bestride Pladsen. Min Violin blev hentet og Basunen „Lagt paa Hylden“. Efter nogen Tids Forløb kunde „Koncertmesteren“ klare sit Job, og jeg glædede mig til atter at skulde spille paa min kære Basun. Men ak! Min Glæde varede kun kort. Da vi kom om Aftenen, var Pianisten forduftet. Atter maatte jeg agere reddende Engel og overtage Flygtningens Plads.

Der var sjældent mange Gæster paa „Kuppis“ – mærkeligt nok, for Artisterne var første Klasses – og vi fik kun en Brøkdal udbetalt af vore Gager. „Naar Besøget bedres, skal de faa Deres Tilgodehavende,“ sagde Værten. Hans Navn var Kluge – (han var saa svær, at han maatte bære sin uformelige Mave i en Bandage, som blev holdt fast ved Hjælp af Seler) – og baade han og hans Frue var prægtige Mennesker. Vi spiste i deres Restaurant, og vore Maaltider var nærmest lukulliske. Naar det gik disse Mennesker, som jeg senere skal fortælle, tror jeg, at en af Grundene var deres Flothed baade med Kost og Løn til Personalet.

Der kom stadig ikke mange Mennesker til Forestillingerne, og vi begyndte at blive betænkelige ved Udsigten til at miste vore Penge. Kort at fortælle: En skønne Dag blev Kluges erklæret konkurs. Der var meget delte Meninger om, hvad vi skulde gøre. Penge havde vi ingen af. Een foreslog, at vi skulde henvende os til den danske Konsul for at faa Penge til at rejse hjem for, en anden og tredje kom med andre Forslag. Mens de under denne Diskussion var lige ved at ryge i Totterne paa hverandre, listede jeg ganske stille af, og gik ud i Byen for at faa en bedre Løsning paa Tingene, nemlig et Engagement. At komme hjem uden en Øre i Lommen huede mig ikke, og desuden var der saa dejligt i Finland. Åbos Omgivelser var meget smukke, og Sommeren syntes mig at være den skønneste, jeg havde oplevet.

Det lykkedes mig at faa et Tilbud fra en Restauratør, der ejede et Sommeretablisement beliggende et godt Stykke udenfor Byen. Man sejlede dertil i Dampbaade, som førte Passagerer frem og tilbage paa Aurajoki. Efter nogle Dages Prøvetid blev vi engagerede for Resten af Sommeren. Hvor havde vi det godt der. Prøver holdt vi sjældent og spillede kun 3 à 4 Timer om Aftenen. Skønt jeg som sagt var engageret som Basunist, kom jeg slet ikke til at benytte Basunen.

Efter nogen Tids Forløb blev jeg som Orkestrets Repræsentant indstævnet til at møde i Retten sammen med de øvrige Kreditorer fra „Kuppis“. Tilstede var Fru Kluge, der stod som Indehaver af Etablisementet, da det viste sig, at hendes Mand var Fallent. Hun maatte aflægge Ed paa, at der intet var skjult af Værdier. Denne Retshandling var meget

spændende og højtidelig at overvære, men jeg led frygteligt ved at se Fru Kluges Fortvivlelse. Vi havde tilsammen 2320 Mark tilgode. Der blev meddelt os, at vi vilde faa 20 pct. udbetalt den 1. Januar. Vi saa aldrig en Penni.

Den 16. August rejste vi til Stockholm, hvor vi blev nogle Dage og blandt andet besøgte Udstillingen, der meget mindede om den, der havde været i København 1888.

Tivolis Koncertsal. Efter at jeg var vendt tilbage til København, var mine tidligere Forbindelser afbrudt. Jeg tærede paa Overskuddet fra Finland, men Udsigterne til nye Indtægter var smaa.

I Begyndelsen af det nye Aar skulde Stillingen som Dirigent i Tivolis Koncertsal besættes. Georg Lumbye, som havde afløst Balduin Dahl, var blevet syg og kunde ikke fortsætte sin Dirigentvirksomhed, der havde strakt sig over syv Sæsoner. Fr. Schnedler-Petersen havde i den forløbne Sæson været konstitueret som Kapelmester, men ingen vidste, hvem Tivolis Bestyrelse vilde vælge til fremtidig Leder af Koncertsalens Orkester. Spændingen var stor. Men efterhaanden som Chancerne for de forskellige Ansøgere blev drøftet Mand og Mand imellem, blev man omsider paa det rene med, at *Joachim Andersen* vilde blive valgt. Og det blev han. Dette Valg blev af afgørende Betydning for mig. Før jeg gaar videre, vil jeg fortælle lidt om denne Kapelmester, hvis Navn snart er glemt.

Joachim Andersen blev som 22-aarigt ungt Menneske ansat som Fløjtenist i det kgl. Kapel, men drevet af Lyst til større Forhold tog han ni Aar efter sin Afsked og rejste til Udlandet. Fra mange Sider blev der ganske vist fortalt, at han flygtede fra København paa Grund af Gæld, men det er maaske Løgn som saa meget andet, man hører. En Tid lang var han knyttet til Operaen i St. Petersborg, derefter drog han til Berlin og engageredes til det kejserlige Hofkapel, indtil han blev Solofløjtenist ved de filharmoniske Koncerter i Berlin, hvilke han ofte dirigerede. Som Fløjtenist vandt Joachim Andersen Verdensry. En Tungelamhed tvang ham desværre til at opgive sin straalende Karriere, og det blev som Orkesterleder, at han efterhaanden vandt sin meget betydelige Anseelse her i København.

I Udlandet benyttedes der dengang i Symfoni- og Operaorkestre kun Trækbasuner. Her i Danmark blev der overalt blæst paa Ventilbasun. Det fandt Joachim Andersen for provinsielt. Og med rette. Kun to af de 3 Basunister, der havde spillet under Georg Lumbye, kunde blæse Trækbasun, og der skulde derfor besættes den tredie, ledige Plads. Paa

følgende Anbefaling af min Lærer, August Petersen sen., blev jeg den udvalgte:

„Den 3.3.1898. Hr. Joachim Andersen. Overbringeren heraf, Musiker Anton Hansen, tillader jeg mig at anbefale Dem som en særdeles dygtig Trækbasunist, som i det sidste Par Aar ofte har assisteret i det kgl. Kapel og som Følge af at han spiller en Del Claver og Violin tillige er i Besiddelse af megen Routine. Haabende De vil have ham, min Elev, i Erintring ved Besættelsen af Orkesteret til Concertsalen tegner venligst *Aug. Petersen.*“

At Joachim Andersen havde skrevet sig bag Øret, at jeg spillede Violin, fremgaar af følgende Brev fra ham: „De anmodes om at medvirke som Violinist ved Opførelsen af Herberts Stryger-Serenade i næste Palæ-Koncert, og i den Anledning indfinde Dem til Prøve imorgen Lørdag, Kl. 8¹/₂ i Koncertpalæets st. Sal, medbringende Violin. Ærbødigst *Joachim Andersen.*“

Kapelkonkurrence. Anno 1898 i Januar blev der en Stilling som Basunist ledig i det kgl. Kapel. Min gamle Lærer, Aug. Petersen, sen., betragtede det som en Selvfølge, at jeg skulde deltage i Konkurrencen og udtalte endog som sin Overbevisning, at jeg vilde faa Pladsen. Om Morgen, samme Dag som Dysten skulde finde Sted, mødte han i mit Hjem og hørte mig i de to Opgaver, han havde besluttet, jeg skulde konkurrere med: Davids og Sachs¹⁸⁾ Koncerter. Da det var overstaaet, sagde han: „Hvis De blæser saaledes til Konkurrencen, er De sikker paa at faa Pladsen.“ Efter at jeg var taget af Sted, sagde min Lærer til min Mor: „De kan godt ringe til „Grand Café“ og bestille Frokost med det samme, for der er ikke Tvivl om, at Deres Søn bliver ansat.“ Min Mor vilde dog først høre Resultatet, før hun foretog sig noget, og det var klogt, for jeg blev ikke den udkaarne.

Konkurrencen foregik paa det kgl. Teaters Scene, og Paaklædningen var Kjole og hvidt. Vi var 12 Aspiranter. Blandt disse var Solo-Basunisten i Koncertsalens Orkester, Carl Christensen, som blev den sejrende. Han havde engang tidligere konkurreret til en ledig Plads i Kapellet. Ved den Lejlighed blev den af Kandidaterne, der mentes at have de færreste Chancer, foretrukket.¹⁹⁾ Der verserede de mest fantastiske Rygter om denne Konkurrence, saa paafaldende usandsynligt var Valget, men Sandheden var vistnok, at den, der fik Posten ved denne Lejlighed, spillede en Koncertino, der ikke blottede hans svage Sider.

Kapelmestrene blev dog snart paa det rene med, at Valget af ham havde været noget af et Fejlgreb, og da Carl Christensen var kendt som

en meget dygtig Musiker, fik ingen af os Lov til at spille ret meget af de Opgaver, vi havde valgt. Meget tydede paa, at Afgørelsen var truffet i Forvejen, men alle Deltagerne fandt den dog, trods alt, retfærdig.

Jeg skulde nu tiltræde mit Engagement som Basunist i Koncertsalen, og det var med en vis Spænding, at jeg mødte til den første Prøve. Alt gik dog over al Forventning godt, og i Løbet af kort Tid fandt jeg mig tilrette i de nye Forhold. Min Lærer Aug. Petersen sen., havde aftalt at mødes med mig i Tivoli paa Aabningsdagen. Da han mente, at jeg kunde trænge til en Stimulans for at stive min formodede Nervøsitet af, foreslog han, at vi skulde dele en halv Flaske Portvin. Vi delte den, dog paa den Maade, at jeg kun drak et lille Glas og lod ham beholde Resten, hvad han ærligt havde fortjent.

Første Basunisten, Carl Christensen, var som nævnt blevet kgl. Kapelmusicus. Som Følge deraf maatte jeg allerede i min første Sæson træde i hans Sted, naar han havde Tjeneste i Teatret. Aaret efter min Ansættelse fik han sin Afsked, og jeg maatte overtage Stillingen som Solobasunist. Joachim Andersen satte ofte mit Navn paa Programmet som Solist, men han ytrede sjældent Tilfredshed med mine Præstationer, og jeg frygtede for, at han var misfornøjet med mig. Ganske vist kunde jeg daarligt erstattes – der var jo forholdsvis ikke saa mange Trækbasunister dengang – men jeg vidste, at han omgikkes med Planer om at besætte enkelte Stemmer med tyske Musikere. Men, spurgte jeg mig selv: „Hvorfor lader han mig saa ofte blæse Soloer?“ Jeg forstod det ikke og mistede fuldstændig Glæden over at spille og fik en smertelig Følelse af Uformuenhed og kunstnerisk Mindreværd. Saa hændte det, at den verdensberømte franske Cellist Anton Hekking kom til at optræde i Koncertsalen. Da jeg hørte ham spille, fik jeg atter Lyst til at øve mig med fornyet Iver, saa inspirerende var hans Spil.

En Aften, efter at have optraadt i anden Afdeling, sad Hekking under tredie Afdeling bag ved Orkestret og overværede Koncerten. Et Ekstranummer blev delt om. Det var en Basunsolo. Stor var min Forbavselse, for Nummeret vi lige havde spillet, var Kvartetten af „Rigoletto“, hvori jeg havde udført det ret højtliggende Tenorparti. Ekstranummeret var en Basarie: Sarastros Arie af „Tryllefløjten“. Da denne var forbi, kom en af mine nærmestsiddende Kolleger – en ældre malicøs Person, som altid var paa Nakken af mig – med følgende Bemærkning, rettet til en anden, men beregnet paa, at jeg skulde høre den: „Naa, nu skal Vidunderbarnet vises frem!“ Giftigheden fik dog en anden Virkning end den tilsigtede. Der gik et Lys op for mig. Joachim Andersen kunde umuligt være utilfreds med mig, naar han – formodentlig med en vis Stolt-

hed – lod sin unge Basunist vise sit Herredømme over hele Instrumentets Register for en verdensberømt Kunstner.

Jeg maa her indskyde, at det ikke var med lutter Velvilje fra alle Sider, at Joachim Andersen var udnævnt til Dirigent i Koncertsalen. Hans Opgave var ikke let; der var megen gammel Slendrian at udrydde, og han indførte en streng Disciplin, der var haardt tiltrængt, men ikke netop egnet til at gøre ham populær blandt Musikerne. I Georg Lumbyes Tid, hvor Musikerne opførte sig, som de selv fandt for godt, var det ganske almindeligt at se Orkestermedlemmer, der i et Nummer var ubeskæftigede, forlode deres Pladser og forsvinde. Skulde der f. Eks. spilles et Strygenummer, vandrede samtlige til dette ubeskæftigede Blæsere ud af Orkestret, og det hændte ofte, at Dirigenten maatte staa paa Podiet og vente, til alle havde indtaget deres Pladser. Joachim Andersen forbød denne Ud- og Indvandren. Enhver skulde blive paa sin Plads, selv om han intet havde at foretage sig. Ligeledes fandt Joachim sig ikke i, at nogen til Prøver kom ind i Orkestret med en tændt Cigar. Under en Symfoniprøve, hvor en af mine Kolleger havde en meget lang Pause, havde han taget en Avis frem, som han sad og læste i. Da Joachim opdagede dette, bankede han harmdirrende af og sagde paa sin snærende Maade: „Hvad Satan Menneske, sidder De og læser, det vil jeg meget ha' mig frabedt!“

At Joachim ikke var blottet for Humor, viser følgende lille Tildragelse: I den gamle Koncertsal,²⁰⁾ hvor Fuglene uhindret fløj ud og ind, hørtes under en Prøve pludselig en meget generende Skræppen af et Par Spurve, der var meget ivrigt beskæftiget med at formere Slægten. Joachim pauserede og betragtede Parret, som utrætteligt og Gang paa Gang „kurrede“ med hinanden. Da Spurvene endelig forsvandt, drog Chefen et dybt Suk og sagde med Resignation i Stemmen: „Ak ja! det var den Gang! – Naa, vi maa jo se at komme videre, mine Herrer!“

Joachim Andersen roste sjældent, men fremragende dygtig som han var, stillede han store Fordringer til hvert Orkestermedlems Ydeevne. Jeg mindes ikke megen Opmuntring fra de Aar. Dog husker jeg, at han, efter en Koncert, hvor Schumanns Es Dur Symfoni – den rhinske – hvori der forekommer en vanskelig Basunsolo, var blevet spillet, sagde til mig: „Det var en Præstation, der tjener Dem til Ære!“ En Kompliment, jeg aldrig glemte. At jeg for mit Vedkommende langt fra var paa Højde med de Basunister, han havde hørt i Trækbasunens Hjemland, var jeg ganske overbevist om; men at han i Virkeligheden havde stor Interesse for mig, skulde jeg først ad Aare erfare. Jeg skulde blot ikke roses for tidligt.

Joachim Andersen (1847-1909). Kabinetsfotografi fra H.J. Barby ca. 1905.

I min anden Sæson hændte det, at vi en Dag prøvede en Symfoni, hvori et i rytmisk Henseende vanskeligt Tema vekselvis forekom i de forskellige Solostemmer. Ingen kunde gøre Kapelmesteren tilpas, han kom snærende med den ene ironiske og saarende Bemærkning efter den anden. Da Turen kom til mig, og jeg havde blæst Strofen, sagde han: „Det var godt! Mine Herrer, saadan, som den unge Mand udførte det, skal det være.“ Dette i Forbindelse med at mit Navn oftere end nogen andens figurerede paa Programmet, forarsagede, at enkelte, navnlig ældre, Kolleger paa forskellige Maader søgte at gøre mig Livet surt.

Til Belysning af disse Bestræbelser tjener følgende: En skønne Dag var mit Navn ikke anført paa Programmet, da en af mine Soloer skulde spilles. Dette gentog sig i nogen Tid, og min Selvtillid begyndte at svigte. Jeg var meget opsat paa at spørge Chefen, hvormed jeg havde forbrudt mig. Men jeg turde ikke, da han stod for mig som et højere, utilnærme- ligt Væsen. Men en Dag, da jeg gaar igennem Tivoli paa Vej til Prøve, dukker han op foran mig. Lidt sky nærmer jeg mig ham og hilser paa

ham. Han er meget afmaalt. Jeg tager Mod til mig og siger: „Undskyld, Hr. Kapelmester, jeg har Fornemmelsen af, at De er utilfreds med mig, og jeg vil gerne vide Grunden dertil.“ Efter nogen Betænkning svarer han: „Jeg er godt fornøjet med Dem, dog, jeg har ladet mig fortælle, at De agter at forlade mig.“ Efter at have spurgt, hvem der havde fortalt ham det og med Forsikring om, at det aldrig et Øjeblik havde været min Tanke at forlade min Stilling hos ham, slog han det hen med en Bemærkning om, at han ikke kunde erindre, hvorfra han havde sin Viden. Nogle Dage efter stod mit Navn atter paa Programmet og – ligesom lidt ironisk – med usædvanlig store Typer. Da jeg saa det, blev jeg meget fløv.

Den for mig dengang ukendte Forhistorie var følgende: Nogle af Harmoniorkestrets Medlemmer havde flere Gange forsøgt at friste mig til at opsigte min Stilling i Koncertsalen og gaa over til Carl Lumbye, der dirigerede Harmoniorkestret i Tivoli. Det havde, som sagt, aldrig været min Tanke at forlade Joachim; men én af mine Kolleger havde for at skade mig forebragt ham Sagen paa en saadan Maade, at han maatte tro, jeg havde modtaget Engagement hos Lumbye. Joachim, der mindst af alt var dum, blev, efter at have talt med mig, sikkert klar over Intrigen, som jo ogsaa vilde have ramt ham, hvis den var lykkedes.

Efter den Episode blev Joachim mig mere end venligsindet, og som Bevis herpaa tjener, at jeg siden da altid fik enten et Kort eller et Brev fra ham, naar han var paa Rejse efter Sæsonens Slutning. Her følger Ordlyden af det sidste Kort, jeg modtog fra ham: „Salzburg, d. 2.10. 1908. Kjære Ant. Hansen! De kan tro at jeg rigtig smækker mig paa denne herlige Rejse, som jeg i Aar foretager. Jeg har været et Par Dage i Berlin, henholdsvis München, og slog mig derefter ned i det herlige Salzburg, hvor vi nu har tilbragt 10 Dage, gjort en Mængde Afstikkere til Bjergegnene om og i Nærheden af Stedet og rejser nu sandsynligvis i Overmorgen Søndag til Wien, tagende Ischl og Gastein med paa Vejen. Fra Wien gjør jeg vistnok en Tur til Ungarns Hovedstad Buda-Pest. Vejret har hele Tiden været straalende og varmt. Kortets Bagside viser Dem „Königsee“, som vi forleden besøgte. Venligst Hilsen, Deres hengivne *Joachim Andersen.*“

Koncerterne i Rosenborg Have. Anno 1899 besluttede Københavns Kommune at lade afholde ti Harmoniorkester-Koncerter hver Sommer i Kongens Have. Joachim Andersen blev udpeget til at lede disse; men Tivolis Direktion vilde ikke give ham den fornødne Tilladelse, idet hans Kontrakt lod paa, at han i Tivolisæsonen ikke maatte dirigere andre Steder end i Koncertsalen. Han indstuderede dog Programmerne, og

Ferd. Hemme ledede Koncerterne, indtil Joachim selv, nogle Aar senere, fik Lov til at overtage Direktionen.

Det blev overdraget mig at varetage første Tenorhornstemmen, hvilket kom mig meget belejligt, da jeg i Aarenes Løb havde erhvervet mig en ikke ringe Færdighed paa Ventilbasun. (Tenorhornet adskiller sig blot i Façonen fra Ventilbasunen.) Dertil kom, at Fortjenesten ved disse Koncerter var et kærkomment Supplement til den sløje Gage – 3 Kr. 75 Øre –, vi havde pr. Aften i Koncertsalen. Den første Koncert blev afholdt Søndag den 16. Juli Kl. 4, og Orkestret bestod af 36 Musici. Programmet var følgende:

Fakkeldans	G. Meyerbeer.
Ossian Overture	N.W. Gade.
L'Arlesienne Suite	G. Bizet.
Gæsternes Indtog i Wartburg af Operaen „Tannhäuser“	Rich. Wagner.
Pause.	
Overture til „Wilhelm Tell“	Rossini.
Bojarernes Indtog	J. Halvorsen.
Forspil til Op. „Lohengrin“	Rich. Wagner.
Les Folies, Polka	Waldteufel.
Fragment af Ball. „Valkyrien“	J. P. E. Hartmann.

Det vilde være overdrevent at sige, Joachim Andersen med dette Program ledede for det brede Publikum. Hans Formaal var at skabe Forstaelse, og den dermed følgende Glæde, af lødige Musik. Jeg drister mig endog til at mene, at han med disse Koncerter udfoldede en stor og højst betydningsfuld Virksomhed, hvis Indflydelse paa det store Publikums musikalske Smag og kunstneriske Opdragelse næppe kan vurderes for højt.

Brøndkuren. Paa den Tid var der i Rosenborg Have en Brøndkuranstalt,²¹⁾ hvor Folk, der ikke havde Lejlighed til at rejse til udenlandske Badesteder, kunde blive af med de smaa buttede Maver, der var opelskede og udviklede under Vinterens Selskabelighed med de mange Middage, de tunge Frokoster, de lækre Souper'er og de gode Vine. For at underholde Brøndgæsterne havde Direktionen for Etablissementet engageret et 10-Mands Hornorkester, som spillede hver Morgen fra Kl. 7 til 8^{1/2}.

Dette lille Orkester blev jeg Medlem af. Under Ledelse af Jul. Reesen

(Emil Reesens Far) spillede vi alle Hverdage i Aarets skønneste Maaneder Juni og Juli. Betalingen var 18 Kr. om Ugen. Disse to Maaneder var frygtelig strenge at komme igennem: I Koncertsalen havde vi to à tre Prøver om Ugen, enten med Solister eller til den Symfonikoncert, der blev afholdt hver Lørdag. Yderligere havde vi to Prøver paa Kommunkonserterne, hvoraf den ene i de første Aar blev afholdt om Søndagen. Det var anstrengende Søndage: Fra Kl. 8 til 11 à 12 Prøve, fra 4 til 6 Koncert i Kongens Have, og endelig de fire Afdelinger i Tivoli. Mandag Morgen maatte jeg op Kl. 5 $\frac{1}{2}$ til Brøndkoncerten og ligeledes de øvrige Dage i Ugen. Det var enerverende; men, trods alt, om Morgen i Kongens Have var jeg dog ikke mere medtaget, end at jeg altid kunde glæde mig over den smukke historiske Have, hvor alt straaede i skøn Farvepragt med Rødbøge, Guldregn og Syrener i Flæng.

Endnu en lille ekstra Fortjeneste bød Sommeren paa: Hver Sankt Hansdag blev der blæst paa de gamle Lurer fra Nationalmusæets Tag. Hidtil var denne aarlige Lurblæsning blevet udført af min gamle Lærer Aug. Petersen og hans Son. Da jeg i 1898 for første Gang medvirkede ved denne højtidelige Fest, blev der blæst paa fire Lurer. Beklageligt nok ophørte nogle Aar efter denne ellers aarligt tilbagevendende Begivenhed, da man konstaterede, at de uerstattelige Instrumenter tog Skade af at blive benyttet.

Musikforeningskonserter. Begribeligvis kunde jeg ikke leve hele Aaret af det, jeg tjente om Sommeren. Om Vinteren blev der afholdt 20 Palækonserter, og følgende private Selskaber gav hver 3 Konserter: Musikforeningen, Cæciliaforeningen og Dansk Koncertforening. Dertil kom et varierende Antal Konserter, der blev givet af udenlandske eller danske Dirigenter plus de obligate tre Kapelkonserter. Endvidere havde jeg, som sagt, Vikariatet i det kgl. Kapel.

Musikforeningens Konserter blev dirigeret af Professor Franz Neruda. Første Gang jeg spillede under hans Ledelse var i Göteborg i 1898. Musikforeningen skulde give en Koncert i det derværende Teater. Jeg kom til at deltage, fordi den, der ellers blæste 1. Basun til disse Konserter, var forhindret i at rejse med. Et af Numrene paa Programmet var Forspillet til Rich. Wagners Opera „Parsifal“. I dette pompøse Musikstykke forekommer et af Operaens højtbaarne Temaer unisont i første Trompet- og Basunstemme som en Klimaks i Fortissimo. Prøverne var gaaet uden Uheld. Før Koncerten havde jeg i ungdommeligt Overmod glædet mig til rigtig „at vise mig“, men, uvist af hvilken Grund; da vi kom til min Indsats, faldt jeg i min Selvoptagethed for tidligt ind, og

da Trompetisten ikke fulgte mig, men holdt Tempoet, skete der det frygtelige, at jeg nær havde væltet det hele. Professoren lempede sig dog paa en saa raadsnar Maade, at vi fandt hverandre igen. Jeg var ulykkelig. Som lammet af Forfærdelse. Jeg husker endnu, at jeg – uden Overdrivelse – havde en Fornemmelse lig den, en Lokomotivfører maa have, naar han opdager, at han har overset et Signal og derved bragt mange Mennesker til Død og Fordærvelse. I Pausen skjulte jeg mig i min Skam saa godt jeg kunde, og jeg var ved at briste i Graad. Jeg frygtede det værste efter den Blamage, jeg havde foraarsaget. Da jeg atter skulde indtage min Plads i Orkestret, kom Neruda hen til mig – han havde formodentlig set, hvor ulykkelig jeg var – klappede mig paa Skulderen og sagde: „Et Uheld kan jo ske for enhver; De skal ikke tage Dem det saa nær, De har jo ellers klaret dem bravt under hele Koncerten.“ Professoren var en yderst nobel Mand – blottet for Despotisme, dog jeg mindes ikke nogensinde at have følt nogen særlig Begejstring ved hans Fortolkning af de Værker, vi opførte i Musikforeningen. Foreningens Ledelse var meget konservativ. Aar efter Aar medvirkede de samme Solister til Opførelserne, og særlig et Par af dem var efterhaanden blevet saa aldrende, at deres Sang nærmest virkede søvndyssende. En af dem stimulerede sig altid, umiddelbart før han skulde ind paa Tribunen, med en halv Flaske Champagne – det var der jo intet at sige til – men den Gejst han formodentlig selv følte efter denne Opstrammer, mærkede vi ikke det mindste til.

Cæciliaforeningens Koncerter blev ledet af *Fr. Rung*, der, som bekendt, var 2. Kapelmester ved det kgl. Teater. Rung var overordentlig dygtig, havde en udpræget fin Intonationssans, men – han var yderst impulsiv og hans manglende Evne til Selvbeherskelse skabte ham i Aarenes Løb mange Fjender og Ubehageligheder. En af Aarsagerne til hans nervøse Temperament maatte vel søges i, at han følte sig tilsidesat, upaaskønnet og sat i Skygge af Johan Svendsens Genialitet. Efter Sigende skal Johan Svendsen en Gang have sagt om ham: „Det er Skade, at en saa dygtig Mand har saa ringe Talent.“ Den 5.12.1899 skulde Mozarts Requiem opføres. Nogle Timer før Koncerten skulde finde Sted, svigtede det elektriske Lys overalt i København. I Hast blev der fremskaffet Stearinlys, som blev anbragt paa Nodepultene; og Requiemet kunde spilles. Inden Koncerten havde jeg været noget nervøs, der forekommer nemlig deri en for Basun ret penibel Solo. Den dæmpede Belysning – Tilhørerne sad i Mørke – og hele det Postyr, Afbrydelsen af Lyset afstedkom, foraarsagede, at jeg fuldstændig overvandt min Nervøsitet. Aarsagen til denne var, at jeg hovedsagelig blæste Trækbasun om Sommeren, hvor-

imod jeg om Vinteren til Balmusik og som Assistent i Kapellet, saa godt som kun benyttede Ventilbasunen. Kort før Prøverne paa Requiemet begyndte, meddelte Rung mig, at han ønskede Partiet blæst paa Trækbasun. Jeg var saaledes mindre godt forberedt. Jeg klarede mig dog udmærket, og en Kompliment fra Rung efter Koncerten holdt mig skadesløs for de urolige Dage, jeg havde haft, inden Koncertens Afholdelse. Jeg havde jo hidtil været henvist til uden Vejledning at øve mig paa Trækbasunen og led som Følge deraf meget af Mangel paa Selvtillid.

Mit Vikariat i det kgl. Teater tog sin Begyndelse den 27. April 1896. For at kunne klare mine Forpligtelser maatte jeg spille til Foreningsballer. Det hændte ikke saa sjældent, at jeg, naar jeg havde spillet til en eller anden anstrengende Opera, maatte gaa fra denne for at afløse en Stedfortræder, jeg havde sendt i mit Sted til et Bal, og selv fortsætte til Kl. 4-5 Morgen. Ofte maatte jeg den følgende Dag op Kl. 7 $\frac{1}{2}$ for at kunne møde til Prøve Kl. 9. I saadanne Perioder led jeg frygteligt som Følge af manglende Nattesøvn.

Rich. Wagners Operaer. I disse Aar havde jeg den store Oplevelse under *Johan Svendsen*, at komme til at medvirke ved samtlige Prøver og Opførelser af Wagners Opera „Valkyrien“. Jeg blæste Kontrabasbasun, og jeg troede ikke, jeg senere i min Virksomhed skulde kunne blive saa begejstret for Musik, som jeg var i den Periode. Og dog, mange Aar senere, under Indstuderingen af „Rhinguldet“, „Valkyrien“, „Siegfried“ og „Ragnarok“, følte jeg den samme salige Henrykkelse. Jeg købte Karl Gjellerups „Rich. Wagner i hans Hovedværk Nibelungens Ring“, Klaverudtog af Operaerne, og havde i de Tider ikke andet end Wagner i Hovedet. Blandt de mange, der dengang delte min Begejstring for Wagners Musik, var den senere Undervisningsminister Borgbjerg. Jeg sad af og til sammen med ham og nogle af hans Bekendte i „Grøften“ i Tivoli. En Aften, da vi talte om Wagners Operaer, sagde han med Patos noget lignende som: „Hvor maa De være en lykkelig Mand. At kunne sidde til de dejlige Operaer og spille alle disse storslaaede Motiver, maa jo være vidunderligt. Jeg misunder Dem, og hvor jeg vilde ønske, jeg var i Deres Sted!“ Borgbjerg var Wagnerentusiast, og forsømte ingen Lejlighed til at gaa i Teatret, navnlig naar der blev spillet en Wagneropera. Senere, da han blev Undervisningsminister, viste det sig, at det kgl. Teater aldrig tidligere havde haft en bedre og mere forstaaende Ven.

Selskabspianist. I Tivolis Koncertsal spillede Holger Dahl Bratsch. Han var tillige en glimrende Pianist og en meget søgt Akkompagnatør

og Lærer. Da jeg bestandig nærrede Frygt for ikke at kunne skabe mig en Fremtid som Basunist, øvede jeg mig stadig paa Pianoet og tog nu Undervisning hos ham. I nogle Aar nød jeg godt af hans fortræffelige Vejledning, under hvilken jeg gjorde gode Fremskridt.

Mit Klaverspil gav mig forøvrigt Tid efter anden de forholdsvis største Indtægter, jeg som Musiker har haft. Som Akkompagnator til private Koncerter og Aftenunderholdninger var jeg meget anvendt, og som Selskabspianist, navnlig indenfor Adelen og Bourgeoisiet, havde jeg efterhaanden erhvervet mig et anseligt Klientel. Mit Honorar satte jeg, efter Datidens Forhold, højt og kunde jævnligt paa en Aften tjene, hvad der svarede til det halve af en ung Kapelmusikers Maanedsgage. Der blev ogsaa af og til stillet ret store Fordringer til mig f. Eks. som Akkompagnator, naar en eller anden Gæst ønskede at divertere de øvrige Gæster med Sang; og mange Steder, for Eksempel hos Grev Raben-Levetzau, fik jeg ofte naar jeg kom, overrakt en Mængde nye, som Regel engelske Musikstykker, der saa skulde spilles fra Bladet. Ved disse Selskaber havde jeg mange pudsige Oplevelser, og hvor fristende det end kunde være at fortælle forskelligt derom, vil jeg indskrænke mig til at berette en enkelt: Hos Lensbaron Reedtz-Thott spillede jeg engang til et Karneval, hvor daværende Kronprins Christian, senere Kong Christian X, var nærværende, kostymeret som Komponisten Offenbach. I en Pause spurgte H. kgl. Højhed mig, om vi kunde spille den dengang populære Melodi „Kväsarvalsen“²²⁾ – vi var 5 Musikere – og om han maatte dirigere os. Kronprinsen slog Takt. De tilstedeværende hørte og saa andægtigt til, og Bifaldet bragede løs, da Nummeret var forbi. H. kgl. Højhed gjorde derpaa Tegn til mig, at jeg skulde rejse mig, tog mig i Haanden, og sammen gik vi midt ud i Salen, bukkede, og indkasserede Applausen.

Min Ansættelse i Det kgl. Kapel. I 1905 blev der atter en Basunplads ledig i det kgl. Kapel.²³⁾ Konkurrencen om denne skulde foregaa i August Maaned. I de foregaaende 2 Sæsoner havde jeg været konstitueret i Kapellet. Da jeg saaledes var kendt med Repertoiret, haabede jeg, dette vilde give mig en forøget Chance for at opnaa Stillingen. Sommeren forinden sørgede jeg for at komme til at blæse saa mange Soloer som muligt baade i Koncertsalen og ved Kommunens Koncerter i Kongens Have. Blandt Tilhørerne begge Steder saa jeg stadig en og anden af de Basunister, jeg maatte regne med vilde møde som Medbejlere til Stillingen. Men saa flittig havde jeg været, at jeg den Sommer ikke var i Skoven een eneste Gang. Jeg valgte atter at blæse de to Koncerter, jeg

var mødt med til Konkurrencen 1898. Da Dagen for Konkurrencens Afholdelse endelig oprandt, mødte jeg paa Teatrets Prøvesal, hvor Teaterchefen Grev Danneskiold-Samsøe, Kapelmestrene Johan Svendsen og Rung, Koncertmestrene Anton Svendsen og Ludvig Holm, og kgl. Kapelmusicus Axel Gade fungerede som Dommer. Jeg traadte ind med mine to Instrumenter, Ventil- og Trækbasun, ledsaget af min Akkompagnator, Holger Dahl. Samme Dags Morgen havde jeg ganske vist læst følgende Notits i en Avis: „I Dag er der Kapelkonkurrence. 11 har meldt sig til Bratschpladsen, medens der kun har meldt sig een til Basunpladsen, men han blæser forhaabentlig som en Engel.“ Dog sikkert troede jeg, at jeg skulde aflægge Prøve. Men, da jeg stod og ventede paa, man vilde give mig Tegn til at begynde, rejste Johan Svendsen sig op; og henvendt til Chefen sagde han: „Jeg ved ikke om Deres Excellence ønsker at høre den unge Mand blæse; vi behøver det ikke, da vi kender ham saa godt.“ Chefen ytrede intet Ønske herom, og Johan Svendsen henvendte sig derefter til mig og sagde: „Ja, saa kan vi kun ønske Dem til Lykke.“

Jeg forlod Salen og blev udenfor modtaget med Haandtryk og Gratulationer af de mange tilstedeværende Kapellister. Dagen efter stod der i samtlige Dagblade følgende: „Til Basunposten havde der kun meldt sig én Deltager, nemlig Hr. Anton Hansen. Grunden dertil sagdes at være den, at Hr. Hansens Kolleger alle som én havde opgivet at konkurrere, da de hørte, at han havde meldt sig, idet de bedst vidste, hvor dygtig han var. Hr. Anton Hansen fik Posten.“ Ved samme Lejlighed erfarede jeg, at et lignende Tilfælde som mit kun var hændt een Gang før i Kapellets Historie. Det var, da Trompetisten Thorvald Hansen 20 Aar forinden havde erhvervet sin Plads i Kapellet paa samme Maade.

Vilh. Bartholdy, som samme Dag fik Bratschpladsen, var, ligesom jeg, ansat i Tivolis Koncertsal. Da jeg mødte derinde om Aftenen, kom han netop ud fra Joachim Andersens Værelse og fortalte mig, at han havde faaet sin Afsked.²⁴⁾ „Joachim bad mig sige, at han gerne vilde tale med dig,“ og tilføjede: „Nu er det din Tur til at blive fyret!“ Da jeg kom ind til vor strenge Chef, sagde han: „At De fik Pladsen i Kapellet, var ikke andet, end hvad jeg havde ventet; dog vil jeg bede Dem hjælpe mig foreløbig, indtil jeg kan faa en anden i Deres Sted.“ Jeg blev hos ham indtil hans Død 1909 og fortsatte under Schnedler-Petersen indtil 1920, hvorefter jeg tog min Afsked.

Nogen Tid efter min Ansættelse i Kapellet var der én af de dengang meget dygtige Basunister, der i en Avis skrev, at Grunden til at der ikke var mødt andre end mig til Konkurrencen hovedsagelig skyldtes den

daarlige Gage, Teatret bød sine Musikere. Angaaende Gagen havde han Ret, men det mærkelige var, at der baade før og efter den omtalte Begivenhed aldrig til nogen Konkurrence var mindre end en halv Snes Deltagere. Som sagt, Vilkaarene for en kgl. Kapelmusicus var pekuniært set lurvede, hvilket fremgaar af følgende Skrivelse:

Chefen for det kgl. Teater og Kapel.

5. Septbr. 1905.

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har under 31. f. M. bifaldet, at De fra 1. Septbr. d. A. at regne ansættes som Basunist i det kgl. Kapel med *en aarlig Lønning af 1200 Kr.* med Ret til Alderdomsforsørgelse. (Til denne blev der fradraget 5 pct. af Gagen.) Ved tjenstlig at meddele Dem dette til behagelig Underretning undlader jeg ikke at tilføje, at De foruden Orkestertjeneste er forpligtet til *uden særlig Godtgørelse at gøre Tjeneste bag Scenen* og naar det forlanges at spille Kontrabasbasun. *I Tilfælde af mulig Indkaldelse til Militærtjenesten forpligtes De til for egen Regning at lade Deres Tjeneste i Kapellet udføre af en Anden paa fyldestgørende Maade.* Det bemærkes, at *Theatret ikke forpligter sig til at levere Dem noget Instrument.* Forsaaavidt et af Kapellets ældre Instrumenter er til Disposition, og De maatte ønske foreløbig at benytte det, vil De selv have at afholde Udgifterne til dets Vedligeholdelse. (Udhævelserne af mig.)

Danneskiold-Samsøe.

Mange var forundret over, at jeg havde ladet mig fast knytte til Kapellet, og sagde, at det jo var det glade Vanvid, naar jeg derved maatte give Afkald paa en langt større Indtægt. Der var vel noget om det, naar man betænker, at jeg af 1140 Kr. alene til Husleje skulde udrede henved 500 Kr. (Den Gage jeg fik, var den samme, jeg havde haft, da jeg ti Aar forinden som 16-aarig spillede i „Wienerhallen“.) Dog, jeg tænkte paa „Alderdomsforsørgelsen“ – hvor lidet den dengang end svarede til sit Navn – og først og fremmest paa al den dejlige Musik jeg fremtidig skulde svælge i. Ikke desmindre har jeg aldrig beklaget, at jeg renoncerede paa Pengene. Kunsten – og maaske ogsaa Titlen – betød uendelig meget mere for mig.

Trækbasuner. I Johan Svendsens Tid²⁵⁾ blev der saa godt som altid blæst paa Ventilbasun i det kgl. Kapel. Ved hans Ansættelse, var der ganske vist tre ældre Trækbasunister, men efterhaanden som deres Pladser blev vakante, blev de besat med Ventilbasunister.

Allerede i 1902 ankedes der i Pressen over, at der ikke i Kapellet blev benyttet Trækbasuner, og William Behrend skrev derom følgende i Ber-

lingske Tidende: „Typisk for Teaterledelsens Sløvhed og Bureaukratisme er det, at den ikke har været til at formaa til at anskaffe og benytte Trækbasuner, uagtet ikke én, men flere af vore Musikanmeldere har paatalt dette Forhold. Nu ved vi dog fra Koncertsalen, hvilken anderledes nobel, mættet, svulmende Klang, der vilde opnaas ved Trækbasunen, en Klang, der vilde være af største Betydning ved Siegfried-Opførelsen. Og alligevel truttes der videre paa de bekvemme gammeldags Basuner!“

Da Rung overtog Ledelsen, blev vi beordret til at blæse Trækbasun. For mig var det en let Sag, vant til, som jeg var, fra Tivoli og Koncerterne, at betjene dette Instrument. Mine to Kolleger var derimod ikke henrykte for dette Dekret; dog tillod Rung dem i den første Sæson at blæse vanskeligere Opgaver paa de gamle Instrumenter. – Den ene af dem²⁶⁾ fik iøvrigt et Legat paa 500 Kr. til et Studieophold i Tyskland. – I Begyndelsen var Trækbasunens Indførelse i Kapellet ikke nogen særlig Gevinst, men efterhaanden blev mine Kolleger meget ferme i at betjene den, og Rung var tilfreds.

Hvert Aar blev der dengang²⁷⁾ – og bliver der endnu – uddelt to Portioner af et Legat stiftet af Generaldecisor Kirsteins Datter Henriette Kirstein. Legatet kunde søges af dem af Kapellets Medlemmer, som agtede at perfektionere sig i deres Instrument. Blandt Ansøgerne blev der udtaget to, som hver fik tilstaaet en Sum paa 900 Kr. Det var en ikke ringe Sum den Gang; for en Kapelmusikers i yngste Lønklasse var det lig ni Maaneders Gage. *Hidtil var Legatet aldrig givet til nogen Messingblæser: Trompet, Valdhorn, Basun og Tuba, men mange af mine Kolleger i Kapellet raadete mig til at søge det.* Blandt disse var en ældre Kollega, der gentagne Gange opfordrede mig. Hans sidste Tilskyndelse kom faa Dage, før Fristen for Ansøgning var udløbet. Jeg tænkte ikke nærmere over, hvorfor han viste mig saa stor Bevaagenhed, men samme Aften skrev jeg en Ansøgning, som blev sendt ind i sidste Øjeblik. Det var den Gang Coutume, at man, før Ansøgningens Indsendelse, henvendte sig til Teatrets to Kapelmestre for at spørge, om de havde noget at indvende mog, at man søgte Legatet.

Paa traditionel Vis gik jeg først til Kapelmester Rung og spurgte, om jeg turde regne med hans Velvilje, naar der skulde træffes Bestemmelse, om hvem Legatet skulde tildeles. Til min store Forundring svarede han mig ordret: „De kan ikke gøre Dem noget Haab om at komme i Betragtning denne Gang; *der er saa forholdsvis faa Strygere, der har faaet det Legat.*“ Skønt jeg havde den største Lyst til at minde ham om, at der jo aldrig var tildelt nogen Messingblæser nogen Portion af Legatet, indskrænkede jeg mig til at beklage, at jeg allerede havde indsendt min

Ansøgning. Rung sluttede med at sige: „Men ad Aare – De er jo endnu saa ung – vil jeg anse det for givet, at Legatet vil blive Dem tildelt.“*)

En Aften nogle Dage senere, hvor Carl Nielsen dirigerede en Opera, opsøgte jeg ham i en Mellemagt paa hans Værelse og fortalte, at jeg søgte Legatet og bad ham eventuelt støtte mit Andragende. „Det er kedeligt, at De kommer saa sent,“ sagde han, „for jeg har allerede lovet en af Deres Kolleger min Stemme, men jeg forsikrer Dem, at jeg vil stemme paa Dem næste Aar; mere kan jeg ikke gøre for Dem.“

Ansøgningerne til det Kirsteinske Legat blev ordinært kun formet som en kort Anmodning om at komme i Betragtning ved Uddelingen. Det var lykkedes mig at komme i Besiddelse af et Eksempplar af Fundatsen angaaende Legatet. (I denne fandtes bl.a. følgende Passus: „Et Eksempplar af denne Fundats skal altid være ophængt i Orkesterfoyeren.“ Det var det imidlertid ikke.) Efter at have sat mig grundigt ind i Paragrafferne skrev jeg følgende:

Til Komitéen for Uddelingen af det Kirsteinske Legat.

Undertegnede tillader sig herved ærbødigt at ansøge om at komme i Betragtning ved Uddelingen af det Kirsteinske Legat for indeværende Aar.

Saaframt Legatet gunstigt maatte blive mig tilstaaet, er det min Agt at søge videre Uddannelse i Behandlingen af mit Instrument (Trækbasun) hos Hr. kgl. Kammermusiker *P. Weschke* i Berlin. Et Studieophold hos denne største Aurotitet paa dette Instrument i dets Hjemland vilde være af den største Betydning for mig, da mit Kendskab til Behandlingen af Instrumentet kun hviler paa Selvstudium, idet der herhjemme ingen Lærer findes i Trækbasun.

Endvidere vil jeg bestræbe mig for at udvide mit Kendskab til Kontrabasbasun, hvilket Instrument jeg spiller i Wagners „Nibelungens Ring“, og som jeg ligeledes paa Grund af manglende Vejledere kun kender Behandlingen af gennem Selvstudium.

Iøvrigt skal det være mig magtpaaliggende paa enhver Maade at drage Udbytte af mit eventuelle Ophold i Berlin i musikalsk Henseende.

Kbhvn. Oktbr. 1910.

Ærbødigt *Anton Hansen*.

En Aften da jeg et Par Maaneder senere mødte til Tjeneste paa Teatret, kom vor daværende Regissør Carl Jensen ²⁸⁾ hen til mig, tog mig

*) Jeg maa her tilføje, at jeg i Aarenes Løb har ført Dagbøger over de vigtigste Begivenheder i mit Liv. Derfor er de fleste Samtaler, der citeres i disse Erindringer ikke baseret paa Hukommelse, men paa de Optegnelser, jeg gennem Tiderne har nedskrevet.

i Haanden og sagde: „Maa jeg ønske Dem til Lykke, De har faaet det Kirsteinske Legat.“ Jeg stillede mig tvivlende og fortalte ham, hvad Kapelmestrene havde sagt. Han gjorde mig da opmærksom paa, at der laa et Brev til mig i Foyeren. Og ganske rigtigt, Brevet indeholdt følgende:

Chefen for det kgl. Teater og Kapel.

I Henhold til Fundatsen for „Konferentsraad, Generaldecisor Carl Ludvig Kirsteins Legat, stiftet af hans Datter Henriette Kirstein“ har Uddelingskomitéen i et Møde af Dags Dato af Legatet i Aar tildelt Dem en Portion til at studere Musikforhold i Udlandet. De vil herefter kunne hæve et Beløb af 900 Kr. i Theatrets Bureau i indeværende December Termin.

Ved at meddele Dem ovenstaaende til behagelig Underretning udlader jeg ikke tillige at vedlægge et Eksemplar af Fundatsen for Legatet.

A. P. Weis.

Jeg var baade overrasket og lykkelig. Samme Aften skulde Operaen „Valkyrien“ opføres, og med mange Lykønskninger blev der fra flere af mine nærmeste Kolleger ytret Ønske om, efter Forestillingen, at fejre Begivenheden ved et Glas Vin – naturligvis med mig som Giver – men jeg havde lovet efter Operaen at komme og spille til et Selskab, og jeg holdt mit Løfte.

Nu fulgte Forpligtelsen til at takke Bestyrelsen for Legatet: Teaterchefen Weis, Rung og Carl Nielsen. Først henvendte jeg mig til Rung, spændt paa at høre, hvad han vilde sige. Da jeg var kommet ind paa hans Værelse, takkede jeg ham for den store Ære, der var blevet mig til Del. Uden at hentyde til, hvad han havde sagt, da jeg sidst talte med ham i Anledning af Legatet, sagde han: „Det glæder mig, at De har faaet det. De kan ikke blive dygtigere paa Deres Instrument, men jeg vil ønske, De vil benytte Legatet til at holde en velfortjent Ferie i Udlandet og høre saa megen Musik som muligt.“ Jeg erfarede senere, at Rung overfor den øvrige Bestyrelse havde hævdet, at jeg ikke havde nødig at lære mere o.s.v., og jeg formoder det var derfor, at der i Brevet fra denne stod, at der var tildelt mig en Portion til at *studere Musikforhold* i Udlandet.

Iøvrigt tror jeg, Rung mente, hvad han sagde, skønt det mildest talt var en absurd Paastand; thi hvornaar er en Musiker udlært?

Saa opsøgte jeg Carl Nielsen. Han gratulerede mig varmt og sagde, at han ganske vist havde lovet en anden sin Stemme; men Bestyrelsen

var blevet enige om, at min Ansøgning i saa høj Grad var præget af Vilje til at opfylde Testators Ønsker, at man havde set bort fra alle de øvrige Ansøgere.

Dernæst søgte jeg Audiens hos Teaterchefen. Han ønskede mig til Lykke og sagde bl.a.: „Deres Ansøgning gav et saa levende Indtryk af, hvad De vilde, at den ikke var til at komme udenom, den blev enstemmig bevilget af hele Legatets Bestyrelse.“

Da jeg senere erfarede, hvem den Kollega var, som Carl Nielsen saa godt som havde lovet Legatet, blev jeg meget forbavset. Det var nemlig den Kollega, der saa ivrigt havde insisteret paa, at jeg skulde søge det.

Naar jeg nu tænker tilbage, er jeg klar over, at alle de ældre Messingblæsere maa have følt det som noget af en Ydmygelse, at en saa forholdsvis ung Mand som jeg fik denne Appelsin i Turbanen. Dog, det har været mig en Trøst, at disse siden efter fik den samme Begunstigelse, som tidligere havde været forbeholdt Strygerne.

Forberedelser til en Studierejse. Paa Grund af forskellige Forhold var det mig umuligt at foretage den Rejse, jeg i Følge Legatet var pligtig til at gøre, før efter den kommende Tivolisæsons Slutning. I Mellemtiden satte jeg mig i Forbindelse med kgl. Kammermusicus, senere Professor *Paul Weschke* i Berlin, som var Solobasunist i Berlins Opera og som regnedes for at være Tysklands fineste Basunist.

I mine første Breve til ham bad jeg ham lade mig vide, hvilke Etuder han anvendte til sin Undervisning og hvilke Solostykker, der fandtes for Instrumentet. Hvad jeg ikke kendte, anskaffede jeg mig og øvede mig med Entusiasme paa de mig opgivne ukendte Kompositioner. Mine Skolekundskaber i Tysk blev opfriskede, jeg skrev Stile, læste Bøger og tog Timer i Konversation for at kunne opnaa det bedst mulige Resultat af mit Studieophold. Under disse Forberedelser var Vinteren forløbet, og Tivolisæsonen begyndte.

Et Avancement. I December 1912 døde Kapelletts foromtalte Solobasunist Carl Christensen, 40 Aar gammel. Han havde altid været svagelig og var uhyggelig mager. Det lyder derfor mærkeligt, at han var Basunist. Ikke desto mindre var han en fremragende Musiker, og han havde en Toneklang saa smuk, at selv en Caruso eller Gigli ikke kunde synge skønnere, end han blæste. Den ledige Stilling blev besat med en af mine Elever, den toogtyveaarige Carl Poulsen. Han var en meget dygtig Musiker, og det var mig en stor Sorg, da han 49 Aar gammel afgik ved Døden.

Den ledigblevne Soloplads efter Carl Christensen skulde nu besættes,

og Rung sendte Bud efter mig og bad mig overtage Stillingen. Jeg stillede mig ikke meget imødekommende; thi som første Basunist kunde jeg ikke paaregne saa megen Frihed, som jeg hidtil havde haft, og dette var ensbetydende med en dalende Indtægt for mig.

I det kgl. Kapel havde paa den Tid d'Hrr Koncertmestre, første Kontrabassisten og samtlige Træblæsere et relativt stort Solotillæg, hvorimod ingen af Messingblæserne havde andet for at bestride deres meget krævende og ansvarsfulde Stemmer, end at de saa godt som aldrig kunde blive fri, naar der bød sig en Lejlighed for dem til at tjene noget ekstra ved Koncertoptræden eller lignende. Dette søgte jeg at gøre Rung forstaaeligt og tillod mig at sige, at jeg fandt det ganske abnormt, at første Kontrabassisten – uanset hans Dytighed – som aldrig spillede en Strofe solo, fik Solotillæg, mens Første-Trompetisten, der baade i Operaer og Balletter ofte havde større eller mindre vanskelige Opgaver at staa til Ansvar for, ikke havde andet end Æren af sine Præstationer. Rung lovede mig, at ville stille sig imødekommende, naar jeg skulde have fri for at kunne passe min Stilling i Tivoli og til Palækoncerterne. Men ved de bestaaende Forhold kunde der ikke røres, skønt de stammede fra en Tid, hvor Kravene til Messingblæserne var langt ringere, og jeg maatte nøjes med Æren af at blive Solobasunist.

En Kontrovers med uventede Følger. Der blev holdt Prøver paa Aubers Opera „Den stumme i Portici“, som, efter mange Aars Hvile,²⁹⁾ skulde genopføres. Kapelmester Rung var under disse særlig uligevægtig og irritabel, og blandt Kapellets Medlemmer var Stemningen som Følge deraf paa Kogepunktet af indædt Harme over den despotiske Maade, han opførte sig paa. De fleste af os var som en Flok dresserede, vilde Dyr, der snærrende ventede paa et gunstigt Øjeblik til at fare løs paa Domptøren, og hvad der blev sagt om Rung i de Dage, egner sig ikke til Gengivelse. Omsider revnede Ballonen!

En Dag, efter en af de mange Afbrydelser, der nødvendigvis altid finder Sted under en Prøve, skulde noget tages om. For at spare Tid sagde Rung, at Repetitionstegnene ikke skulde respekteres, men han fortsatte saa hovedkulds, at vi Messingblæsere ikke kunde faa gjort ham opmærksom paa, at der ikke fandtes Repetitionstegn i vore Stemmer. (For den uindviiede Læser maa jeg her forklare, at der i nogle Orkesterstemmer til en Komposition i visse Tilfælde sættes et Gentagelsestegn (Repetitionstegn) for en Sats af kortere eller længere Varighed, medens den samme Sats i andre Stemmer skrives ud i sin Helhed.) Vi forsøgte saa godt som muligt at undgaa yderligere Afbrydelse – baade af Hensyn

til ham og til os selv – men det lykkedes ikke. Rung bankede af, og rød i Hovedet af Vrede raabte han bl.a. ned til mig: „Kan De ikke læse Noder?–“ Jeg svarede ikke, men jeg blev grebet af en meget uciviliseret Følelse, og da Prøven var forbi, og mine Kolleger havde forladt Orkester-graven, blev jeg siddende og ventede paa, at Rung skulde passere mig, naar han forlod sin Plads. Han blev imidlertid siddende, og det lod ikke til, at han vilde forlade Podiet. Rung var paa det rene med, at han havde forløbet sig, og kunde mærke, at der vilde ske noget. – Og det gjorde der! Da han stadig blev siddende, rejste jeg mig, gik hen til ham, viste ham min Stemme, som jeg havde taget med, og dirrende af et vanvittigt, længe opsparat Raseri sagde jeg: „Er der ingen anden, der tør sige Dem, hvad der forlængst burde være sagt Dem, saa vil jeg sige det nu. De har ved Deres stadig tiltagende uforskammede Opførsel snart gjort Tilværelsen til et Helvede for os! Nu ved De det, og saa kan De afskedige mig, hvis De vil, jeg er ligeglad!“ Da jeg havde faaet Luft for min Harme, knaldede jeg min Stemme ned paa den nærmest staaende Nodestol og forlod Orkestret. Just som jeg kom ud af Orkestret, stod Kapelforeningens Bestyrelse – som jeg forøvrigt selv var Medlem af – og ventede paa Rung for at bebrejde ham hans koleriske Opførsel. „Nu er jeg færdig med at være ved Teatret!“ var mine første Ord. Efter nogen Tids forgæves Venten opdagede man, at Kapelmesteren var forsvundet ud af Teatrets Bagdør.

Nu var jeg fuldkommen sikker paa at faa min Afsked. Rung var nemlig sidst af alle en Mand, der fandt sig i selv den mindste Insubordination. Omend jeg af kunstneriske Hensyn nodig vilde bort fra Teatret, saa betød det pekuniært set ikke saa meget, om jeg skulde forlade det; jeg havde jo Tivoli og Palækoncerterne og mine gode Indtægter som Pianist. Trods alt vil jeg ærlig tilstaa: Jeg fortrød, jeg havde ladet Hid-sigheden løbe af med mig; jeg burde jo have foregaaet Rung med et godt Eksempel ved roligt og objektivt at have forklaret ham, at der i vore Stemmer ikke fandtes Repetitionstegn o.s.v.

Der forløb nogle Dage. Saa en Formiddag sidder jeg paa min Plads i Orkestret, noget før en Prøve skal tage sin Begyndelse. Pludselig standser Rung – paa Vej gennem Orkestret op til Podiet – foran mig og komplimenterer mig for Udførelsen af mit Parti i Operaen „Den flyvende Hollænder“, som han Aftenen forinden havde dirigeret. – Hvo skildrer min Forbavselse! Vi Blæsere, som han især havde fornærmet, havde nemlig Aftenen i Forvejen ret demonstrativt lagt en overdreven Kraft i vore mange Fortesatser, hvilket vi mente ikke kunde misforstaas; der var jo Krig paa Kniven. Hvad Rung selv har tænkt, kan jeg jo ikke

vide. Men at han netop skulde rose mig i Stedet for at indstille mig til Afsked, havde jeg dog sidst af alt ventet. En Forklaring paa Komplimenten kan dog gives. Rung var som bekendt berømt for sit fine Øre; og det var, uden Overdrivelse, sandt, at hans Øre for Intonation var enestaaende. Men, besynderligt nok, hans Klangsans og navnlig Forstaaelse af Samklang af Orkestrets forskellige Instrumenter, var rent ud sagt miserabel. Ofte har jeg undret mig over, at der ikke blev gjort Indsigelse mod den uforholdsmæssige, brutale Kraft vi Blæsere, navnlig i Balletter, udfoldede, naar Rung dirigerede, og som maa have været frygteligt at høre paa for de Mennesker, der sad i første Parket paa vor Side. Naar vi Blæsere, der sad til højre i Orkestret, havde en Fortesats, var det os umuligt at høre det ringeste af, hvad der blev spillet i den øvrige Del af Orkestret.

Johan Svendsen excellerede jo ikke mindst i dynamiske Virkninger. Han skelnede, navnlig i Wagners Operaer, stærkt mellem Forte og Fortissimo. Denne Finesse eller geniale Udnyttelse af Dynamik lærte Rung aldrig. Rungs Fortolkning af Forte, det være sig *mf*, *f*, eller *ff*, var altid *fff* Fortefortissimo, han havde intet – intet lært af Johan Svendsen. Jeg glemmer aldrig en Aften, da Johan Svendsen dirigerede „Den flyvende Hollænder“, hvor jeg i overdreven Begejstring blæste de deri forekommende Motiver lidt vel voldsomt til Trods for, at Johan Svendsen flere Gange gjorde en dæmpende Bevægelse med venstre Haand. Jeg blev nemlig af Regissøren kaldt ind paa Mesterens Værelse efter første Akt (jeg har for Resten sjældent oplevet, at J.S. har tiltalt noget Medlem af Orkestret paa sin Vej til eller fra Podiet), hvor han spurgte mig, om jeg ikke havde bemærket hans Tegn til, at jeg skulde moderere mig. Det kunde jeg ikke fragaa; men som Undskyldning fremførte jeg, at der stod Forte de paagældende Steder. „Ja vist,“ lød Svaret, men der staar ikke Fortissimo! Forøvrigt faar De ikke lade Deres Begejstring henrive til sligt.“ Johan Svendsen entledigede mig dog med et venligt Smil.

Men tilbage til Affæren med Rung. Nogen Tid efter traf jeg ham oppe bag det kgl. Teaters Scene; jeg vilde hurtigt forsvinde, men han standsede mig og spurgte, om jeg ikke spillede mere til Palækoncerterne.

– Før jeg fortsætter, maa jeg fortælle følgende: Søndag Eftermiddagene havde jeg ofte Tjeneste i Teatret, og da Palækoncerterne fandt Sted paa samme Tid, maatte jeg have fri enten til Eftermiddagsforestillingen eller til Palækoncerten. Hver Gang jeg mente at kunne forsvare at bede mig fri hos Rung, der som Regel dirigerede Søndageftermiddagsforestillingerne, maatte jeg i al Slags Vejr henvende mig privat til ham

(han boede i Stockholmsgade) for at faa den forønskede Tilladelse til at sende en Stedfortræder i Teatret. –

Der var gaaet flere Maaneder efter vort Sammenstød, og i den Tid havde jeg ikke ulejligen Rung med at bede om Orlov. Da han derfor stiller mig det forannævnte Spørgsmaal svarer jeg, uden helt at forstaa hvad han mener „Om jeg spiller til Palækoncerterne?“ Jo, det gjorde jeg da. Til min store Forbavselse fortsatte han: „De behøver fremtidig ikke at komme til mig og bede Dem fri, naar De skal til Palækonzert; jeg ved, at De ikke vil misbruge min Tillid, men kun sende Vikar i Teatret, naar De mener at kunne forsvare det.“ Det var baade pinligt og flovt for mig, at Rung i den Grad ydmygede sig overfor en, i Forhold til ham, saa lille Mand. Han var dog min Overordnede og jeg følte mig i Virkeligheden saa ringe i Sammenligning med denne vitterlig meget dygtige Kapelmester, og nu, da min medfødte Godhed var vendt tilbage, blev jeg atter den tro Tjener. Efter den Historie blev Rung mere medgørlig. Det rygtedes nogle Maaneder efter, at han led af Kræft, hvilket senere viste sig at være rigtigt. Aaret efter døde han.

Mon Rung egentlig havde Anelse om, at han, som Følge af sit koleriske Væsen, undergravede sig selv? En langt overvejende Del af Kapellets Medlemmer kunde, med et mildt Udtryk, ikke lide ham, men da ingen turde lade deres Følelser faa Luft, hævnede den enkelte sig ved til sine Omgivelser at tale om Rungs manglende Talent, dog uden at berøre hans ubestridelige Dygtighed. Hvad der blev sagt om ham af ufordelagtigt, bredte sig, og med Suggestionens Magt fik efterhaanden de fleste i Aarenes Løb den Anskuelse, at Rung intet var værd som Kapelmester. Selv i Pressen blev der af og til skrevet nedsættende om ham. Jeg erindrer en Kronik i et Dagblad, hvori han i Sammenligning med Johan Svendsen blev gjort til en ren Nullitet, og efter en Kapelkoncert, der sluttede med Johan Svendsens Pariserkarneval, skrev Charles Kjerulf efter at have bredt sig over Kompositionen følgende: „Johan Svendsen, hvor vi savner dig! Hver Gang vi hører dig!“ Intet Under at Rung, da han ikke kunde indse sine Fejl og ændre Kurs, fik en Skæbne, der nærmest maa kaldes tragisk.

Kapelforeningen startes. Før den nys omtalte Begivenhed med Rung havde Kapellets Medlemmer sluttet sig sammen og den 26. Maj 1913 dannet en Forening med Axel Gade som Formand og Ernst Høeberg som Næstformand. Den øvrige Bestyrelse bestod af Anton Bloch, Friis-Petersen, Ludvig Hegner, Olaf Bjørvig og – min Ringhed. Foreningens Formaal var: gennem Sammenhold at værne Medlemmernes tjenstlige

og økonomiske Interesser og at afholde selskabelige Sammenkomster. Det var efterhaanden gaaet op for de fleste af Kapellets Medlemmer, at man ikke enkeltvis kunde opnaa hverken bedre Lønvilkaar eller bedre Forhold i det hele taget. Mange af de ældre havde i den Grad vænnet sig til de bestaaende Tilstande, at der skulde megen Overtalelse til at faa dem med i Foreningen.

54 af 56 Medlemmer underskrev dog omsider Lovene.

Som et Led i vores Iver for at slaa til Lyd for at faa vore Forhold forbedrede, søgte vi efterhaanden at faa Pressen paa vor Side. Da vi i Følge Teatrets Regulativ ikke selv kunde indsende noget til Bladene, maatte dette gøres ad Omveje. En Aften efter en Operaopførelse, havde jeg en Konference med Journalisten og Musikanmelderen Hugo Seligmann i „Politiken“s daværende Residens i Integade. Udfaldet af denne blev en Kronik, som uden Tvivl i højeste Grad bidrog til at skaffe Ørenlyd til Forbedring af det kgl. Kapels Kaar.

Efter denne Kronik fulgte faa Dage efter en anden af Frits Bendix. Denne Artikel var en Uddybning af Seligmanns Udtalelser om Kapellet, og der fortaltes deri, hvorledes der allerede i 1896 havde været Planer oppe om *at indskrænke Kapellet* baade i Antal og i Gage. Man forstaaer derfor bedre de ældre Kapelmusikers Frygt for at melde sig ind i vor Forening; de var nærmest taknemmelige over, at der ikke var sket det, der dengang blev truet med.

Den foreløbige Følge af vort Arbejde havde – i alt Fald for mit Vedkommende – den Virkning, at jeg, der i de forløbne 8 Aar havde hævet 95 Kr. i maanedlig Gage, fik et saa stort Løntillæg, at jeg fra 1. Januar 1914 kunde ophøre med min uinteressante Virksomhed som Selskabs-pianist.

Lønkonflikt. For hvert af Krigens Aar blev alt dyrere. Alle, der var paa fast Gage, mærkede føleligt Pengenes aftagende Købeevne, mens Gulaschbaronernes Antal voksede fra Dag til Dag. Ejere af Aktier fik store Renter, og at de fik Friaktier som yderligere Indtægt, hørte ikke til Sjældenheder. Vi, der spillede i Tivoli, havde i de forløbne Krigsaar intet Gagepaalæg faaet, og mange af mine Kolleger sad saa smaat i det, at de daarligt havde Saaler i Skoene. Flere af dem drak Vand til deres medbragte Klemmer og brugte kun 10 Øre pr. Aften til en Kop skænket Kaffe.

Ved Sæsonens Begyndelse 1918 erfarede vi, at Tivolis øvrige Funktionærer Aaret forinden havde faaet Dyrtidstillæg, og mine Kammerater bebrejdede mig, der var Formand for Tivoli- og Palækoncerternes Forening, at jeg ikke havde foretaget mig noget, saaledes at vi ogsaa var

kommet i Betragtning. Jeg svarede blot: „Vent! Tivolis Direktion har begaaet en Tankeløshed ved at „glemme os“; men jeg skulde tage meget Fejl, hvis denne ikke kommer os til gode“. Der blev afholdt flere Møder baade med Orkestret i Koncertsalen, og med de øvrige Orkestre, der i det Aar spillede i Tivoli. Ved de Forhandlinger, der i Aarenes Løb havde fundet Sted med Tivolis Direktion, var jeg blevet paa det rene med, at én af vore egne, en usolidarisk Kollega, som var Ven med Schnedler-Petersen, fortalte ham, hvad der foregik og hvad der blev besluttet paa vore Møder. Da vi endelig kom saa vidt, at vi skulde tage en afgørende Bestemmelse angaaende vore Krav og disses Motivering, mødte denne Kollega som sædvanlig for om muligt at faa fyldt et Kræmmerhus med Godter til Chefen. Vi frabad os hans Nærværelse til Mødet.

Vi var dengang ca. 100 Musikere, der spillede i Tivoli: Koncertsalens, Harmoniorkestrets og de der spillede til Dans. Ved en, efter mange Overvejelser, nøje Beregning var jeg kommet til det Facit, at 20.000 Kr. vilde være det mindste, vi kunde være tjent med at faa i Forhold til, hvad der var givet de øvrige Funktionærer Aaret forinden. Jeg forklarede mine Kolleger, at det var min Hensigt at forlange 40.000 Kroner for at have et Forhandlingsgrundlag, men bad om at matte faa Mandat til, i værste Fald, at gaa ned til den førstnævnte Sum. Jeg havde – grundet paa en af mine Kolleger ukendt Viden – min egen Plan, som jeg ikke afslørede for nogen, og jeg tilbragte mange søvnløse Nætter, forinden den kommende Forhandling med Tivolis Direktion skulde finde Sted, af Frygt for at den ikke skulde lykkes.

Det kunde selvfølgelig ikke helt skjules for Offentligheden, at der var en ny Konflikt paa Trapperne mellem Tivoli og dets Musikere, og der havde allerede været Journalister, der forsøgte at vejre noget hos mig og andre Kolleger; men jeg havde bedt mine Kammerater ikke at besvare eventuelle Spørgsmaal fra nogen, men henvise til mig. Jeg var uhyre spændt paa, om Tivolis Direktion var kommet til Kundskab om noget af det, der var vedtaget paa vort afsluttende Møde, og jeg trak Vejret lettet, da Dagen for Sammenkomsten endelig oprandt.

En Repræsentant for hvert af de to andre Orkestre, to fra Koncertsalen, Overretssagfører Vilhelm Tegner³⁰⁾ og jeg mødte saa paa Tivolis Kontor den berammede Dag. Arne Petersen, der dengang var Direktør for Etablissementet, var allerede ved Mødets Begyndelse synlig nervøs. Eftersom jeg af mine Kammerater havde faaet overdraget Hvervet som Ordfører, hvilket blev meddelt Direktionen, bad denne mig – efter at nogle indledende Höflighedsfraser var vekslet – fremkomme med, hvad jeg havde paa Hjerte.

Jeg indledede med at meddele Direktionen, at vi, i Haabet om at kunne komme overens uden Offentlighedens Indblanding, havde holdt Pressen udenfor, idet den, trods alle Forholdsregler, havde vejret, at noget var i Gære, og at enkelte Journalister var meget opsatte paa at faa noget at vide. Paa Arne Petersens Spørgsmaal om, hvem der var Tale om, nævnede jeg Julius Magnussen, der var Journalist ved „Ekstra-bladet“ og som netop i den Periode gjorde alt for at skade Tivoli, bl. a. ved at benævne Institutionen „De dødes Have“. Ved at høre dette Navn, og ved min Tilføjelse af at vi ikke vedblivende kunde holde Pressen hen med Snak, blev Arne Petersen meget opbragt. At denne fuldendte Gentleman og ellers altid venlige Herre blev saa vred, forbavsede mig ikke, thi Julius Magnussens Artikler om Tivoli var i Sandhed saa perfide, at jeg godt forstod Arne Petersen, der levede og aandede for sit kære Tivoli, som han, qua Arkitekt, navnlig ved Opførelsen af den nye Koncertsal, havde sat sit Præg paa.

Efter dette, lidt pinlige, Optrin, var jeg paa det rene med, at Direktionen var bange for, at Julius Magnussen skulde faa noget positivt at vide, som han kunde anvende til yderligere Skade for Tivoli, og jeg fik Ordet. Jeg fortalte, som sandt var, at de fleste af Tivolis Musikere daarligt kunde klare sig med deres Gager, der ikke var blevet suppleret med Dyrtidstillæg i Krigens Aar og henviste til, at vi hidtil havde holdt os passive i den sikre Tro, at vi ogsaa vilde blive betænkt paa samme Maade, som de andre Funktionærer, og fremkom med flere Argumenter, der blev sagt i en overlagt høilig og beskeden Tone.

Et af Bestyrelsens Medlemmer spurgte mig derpaa, hvor meget vi havde tænkt at gøre Krav paa. Saa roligt, som det var mig muligt, forklarede jeg ham, at vi mente 40.000 Kr. vilde være en passende Sum. En stille Forundring bredte sig over samtlige Bestyrelsesmedlemmers Ansigter efter denne, sikkert uventede, Oplysning, og Vedkommende spurgte, om dette skulde forstaaes som et Ultimatum eller som et Forhandlingsgrundlag. Jeg bad det ærede Bestyrelsesmedlem forklare mig, hvad et Ultimatum var, idet jeg anstillede mig som værende uvidende om Ordets Betydning, og jeg fik beredvillig den ønskede Fortolkning, hvori Ordet Anarki blandt andre ogsaa hørtes.

Jeg sad ligesom angergiven efter denne Svada. Til Forstaaelse af min Fremgangsmaade maa jeg her indskyde følgende: Under tidligere Forhandlinger mellem Tivolis og Musikernes Repræsentanter om Lønforhøjelser, anvendte Direktionen altid den Taktik at forelægge Regnskabet over Udgifterne til Musik, som baade dengang stod – og endnu staar – opført samlet under ét: Kapelmestergage, Solister og Lønninger til Mu-

sikerne. Tidligere Repræsentanter lod sig altid dupere af den enorme Sum, Kontoen for Musik lød paa, og lod sig bluffe, hvilket havde til Følge, at de nedstemte deres beskedne Fordringer. Jeg kan med det samme fortælle, at man tillige ofte under Lønforhandlinger bl. a. intimiderede med at ville indskrænke Orkestrene, hvis Fordringerne blev fastholdt. Ja, under en Forhandling i 1910, som jeg deltog i, gik Direktionen endog saa vidt, at den truede med at opsigte hele Orkestret og kun benytte sig af Solister og mindre Ensembler, en Trusel, som vi virkelig lod os kyse af.

Jeg ventede nu paa, at Skræmmebilledet med Regnskabsfremlæggelsen skulde komme, og mit Haab slog ikke Fejl, – det kom. Et andet Bestyrelsesmedlem tog Ordet og nævnte den frygtelig store Sum, som Tivoli brugte alene til Musik, og fortsatte med at udvikle, hvorledes der først og fremmest maatte tages Hensyn til Aktionærerne. Efter et længere Foredrag, fuldt af florømvundne Sætninger, endte han med at sige: „Og saaledes set har Aktionærerne kun faaet ganske almindelig Bankrente!“ Nu var jeg naaet det Punkt, jeg længe havde ventet paa, og dirrende af Spænding – for nu vilde det vise sig, om min Plan vilde lykkes – sagde jeg, efter at have faaet Ordet: „Jeg er selv saa heldig at være Aktionær i Tivoli. Dog maa jeg straks tilføje, at jeg ikke har erhvervet mine Aktier alene for, hvad jeg har tjent i Tivoli. Jeg fik i December, foruden de sædvanlige 10 pct., foræret en Friaktie, og uden at betvivle Deres, bankmæssig set, sikkert rigtige Forklaring, kan jeg ikke komme til andet Resultat, end at jeg har faaet 70 pct. i Udbytte, og naar jeg ikke selv kan forstaa andet, vil jeg heller ikke kunne gøre det begribeligt for mine Kolleger.“

Efter denne Redegørelse trak Bestyrelsen sig tilbage for at raadslaa. Den maa have givet mig Ret i min Anskuelse – og maaske ogsaa tænkt paa, hvad Pressen eventuelt kunde faa ud af den Historie, – for da den kom tilbage var Stemningen præget af Venlighed, og man meddelte os, at man, i Betragtning af den noble Maade Forhandlingerne var ført, var enedes om at bevilge os de 40.000 Kr.

Den af Herrerne, der havde forsøgt at bluffe mig med Aktionærudbyttet, kom hen til mig, klappede mig paa Skulderen og sagde: „De er jo født Jurist. Nu haaber jeg, De betænker Direktionen med en skriftlig Tak.“ Hvor var jeg glad for det gode Resultat! Jeg paalagde mine Kammerater at fortie, hvad der var sket, og lod Bud gaa til de andre Orkestre om at komme over i Koncertsalen, naar de var færdige med at spille.

Da jeg om Aftenen forelagde Dagens Resultat, blev der vild Jubel. Hvad der var sket udover, at vi havde faaet Pengene, talte jeg ikke om,

men det sivede dog ud, for flere af mine Kolleger har den Dag i Dag den Historie paa deres Underholdningsrepertoire. Som Tak for min Ulejlighed fik jeg af mine Kolleger en kostbar Sølvopsats, hvori der var indgraveret nogle taknemlige Ord. Et Par Dage efter blev vor Forhandlingsprotokol underskrevet, og naar jeg i Dag ser Underskrifterne, forekommer det mig, at de har et flottere Sving end de foregaaende, der findes i Bogen. Aaret efter lykkedes det os atter at faa et ret stort Dyrtidstillæg, og til Minde om denne Begivenhed gemmer jeg en kalligraferet Adresse, underskrevet af samtlige Musikere i Tivoli.

I Aarene, der er forløbet siden da, har Døden gjort sin Høst blandt den daværende Tivolidirektion, og jeg har med Glæde fulgt den gode Forstaaelse, der Tid efter anden er kommet til at herske mellem den nuværende Direktion, Kapelmestre og Musikere. Nu bliver en Tivolimusiker ikke afskediget uden at faa saa meget som en Tak for mange Aars tro Tjeneste, men baade han og hans Enke bliver – alt efter Anciennitet – betænkt med en pensionslignende Understøttelse efter Afgang eller ved Dødsfald, desuden bliver der i Sygdomstilfælde udbetalt halv Gage i den løbende Sæson, og undertiden fremefter.

Det kgl. Kapel taber Taalmodigheden. Siden Kapelforeningens Stiftelse 1913 havde dens Bestyrelse ikke været uvirksom. Paa samme Maade som Tivolis Musikere, led Kapellet under Varernes fordyrelse og Pengenes dalende Værdi. Men at skabe Enighed om at foretage en Aktion, der kunde faa de bevilgende Myndigheder til at indse, at Kapellets Gager var alt for smaa, var ikke let.

Paa en Generalforsamling 11-11-1913 oplyste [fhv.] Kapelregissør Frits Bendix os bl. a. om, *at der i Rigsdagen herskede Forbitrelse over det kgl. Teaters store Underskud.* Af hvad der ellers skete ved denne Lejlighed, kan jeg nævne, at han lovede at tale privat med Finansminister Edvard Brandes om en eventuel Forbedring af vore Pensionsvilkaar.

Først tre Aar efter enedes vi om at indsende et Andragende til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet om forhøjet Dyrtidstillæg. Samtidig med dette Andragende gik Koncertmester Axel Gade til Teaterchefen og Departementschef Weis, som udtalte, at de var tilbøjelige til at tro, at der paa en eller anden Maade vilde blive bevilget os noget.

Imidlertid havde vi besluttet at indsende en Anmodning om Lønforhøjelse, og skønt Teaterchefen, med den Begrundelse at der var bevilget os 400 Kr. hver *for det kommende Aar*, henstillede til os ikke at indsende den, enedes vi om ikke at tage denne Henstilling til Følge. Paa en Generalforsamling i Decb. 1917 blev det for første Gang drøftet, om vi

skulde sige vore Stillinger op; men ved en Afstemning viste det sig, at 24 stemte for Opsigelse, mens 30 mente, man burde vente, til Krigen var forbi. Paa et Møde i Slutningen af Aaret meddelte Axel Gade, at han, efter en Samtale han havde haft med Minister J. Hassing-Jørgensen, kunde sige, at Pensionssagen nærmede sig sin Løsning. Den 26-2-18 blev et Andragende om at faa bevilget en Understøttelse paa 500 Kr. indsendt til Teaterchefen. Længere havde vore Anstrengelser altsaa ikke bragt os i de forløbne 5 Aar.

Endelig brast vor Taalmodighed, og for om muligt at faa hele det besværlige Lovgivningsapparat sat i Gang og faa Ende paa de ørkesløse Forhandlinger, der havde været ført i lang Tid, blev vi omsider den 23. Marts 1919 enige om at opsigte vore Stillinger. Det kunde synes at være et voldsomt Skridt, men set paa Baggrund af Forholdene, var det forstaaeligt. Staten var en vanskelig Arbejdsgiver at forhandle med. Ingen var den egentlig ansvarlige, overfor hvem berettigede Klager kunde fremføres med den Virkning, at han af egen Magtfuldkommenhed kunde raade Bod paa Skavankerne. Den enkelte Embedsmand kunde ikke, selv om han gerne havde villet. Teaterchefen kunde som Regel intet udrette alene, Kontorchefen i Ministeriet maatte tale med sin Departementchef, denne med Ministeren og han igen med Finansudvalget eller Partiernes.

Da Axel Gade som Foreningens Formand havde Betæneligheder ved at overrække Chefen vor Opsigelse, nedlagde han sit Mandat, og da det var kendt, at jeg havde vist Evner som Forhandlingsmand under Tivoliorkestrenes Lønkrav Sommeren forinden, anmodede man mig om at overtage Førerskabet. Hvor nødigt jeg end vilde – for jeg indsaa, at det paa det Tidspunkt var et meget ansvarsfuldt Hverv – gav jeg dog efter; men jeg forlangte skriftlig Afstemning og sagde, at jeg kun vilde modtage Valg, hvis det blev enstemmig vedtaget. Jeg havde haabet, at der blot skulde være én Stemme imod, men det var der desværre ikke. Jeg var ikke glad for dette Tillidshverv. I Tivoli var Enighed let at opnaa som Følge af, at Gagerne var ens for alle, og at der ikke var nogen Pension at risikere. I Kapellet derimod var Gageforskellen saa stor, at de yngste Kapellister kun havde Halvdelen af de ældstes Gager, hvilket gav forskellige Anskuelser af Betimeligheden af vor Opsigelse. Desuden var de ældste af Kapellets Medlemmer angst for at miste deres Pension, hvis vor Opsigelse skulde blive taget til Følge, og det skortede saamænd ikke paa Trusler – hvad der fremgaar af den følgende Beretning – der kunde skræmme dem. Der var altsaa meget at staa til Ansvar for.

Vort første Skridt efter Opsigelsen var at indbyde Repræsentanterne

for Pressen til en Sammenkomst, hvor vi forelagde vore Krav og vor Motivering af, hvorfor vi havde sagt op. Pressen optog vore Besværinger i lange, meget forstaaende Artikler.

Ikke destomindre fandtes der en Maanedes Tid efter i „Ekstrabladet“ en Artikel med følgende Overskrift: „*Det kgl. Kapel opløses. Sandsynligheden taler for, at det kgl. Teater engagerer et nyt, stort Orkester.*“ Artiklen indeholdt desuden følgende Trusel: „Saaledes som Sagerne i Øjeblikket staar, er der størst Sandsynlighed for, at Kapellets Opsigelse modtages og kommer til at staa ved Magt“. Og i „Politiken“ fandtes en Artikel med følgende Overskrift: „*Sensationel Vending i Teatersagen. Paa Rigsdagen hæver der sig Røster for at lukke Operaen til næste Sæson*“. Af Indholdet citeres: „... dermed har de Røster faaet Kraft, der hævder, at det bedste vil være nu med det samme at udskille Operaen og omdanne det kgl. Teater til et Skuespilhus“.

Disse Artikler spredte nærmest Skræk og Rædsel blandt de ældre Kapellister, der nu for Alvor blev bange for at miste deres Stilling og dermed deres Pension. Jeg maatte Gang paa Gang forsikre dem, at jeg nok skulde tage Hensyn til dem. Yderligere følte Operasangerne og Koristerne sig truet, og jeg blev daglig – endog fra Kapelmester Høeberg og Syngemester Hemme – bestormet om at sørge for, at Opsigelsen blev taget tilbage.

Et Faatal af Kapellets Medlemmer var af den Anskuelse, at Avisartiklerne var skrevet for at ødelægge Sammenholdet, og de insinuerede endog, at Folketingsmand, Medlem af Finansudvalget V. Gamborg,³¹⁾ stod bag denne Modaktion. Nu var det – om jeg saa maa sige – saa uheldigt, at Gamborg var en nær Bekendt af mig, og man vidste, at vi kom meget sammen. Ganske vist gjorde han alt, hvad han kunde for at formaa mig til at vende Stemningen i Kapellet, saaledes at Opsigelserne vilde blive taget tilbage; men han gjorde det i den ærligste Hensigt, idet han forsikrede mig, at vi aldrig vilde faa vore Krav opfyldt, hvis vi ikke vilde indse, at vi havde baaret os galt ad, og han forklarede mig, hvilke Følger det vilde faa for Staten, hvis den bøjede sig for en Strejke, idet de øvrige Tjenestemænd følgelig vilde bære sig ad paa samme Maade o.s.v. Gamborg var som sagt ærlig nok og i Virkeligheden Operaens Ven – hvilket viste sig senere –, og jeg havde den bedste Samvittighed; men jeg var dog – i nogles Øjne – kommet i en mislig og ubehagelig Stilling.

Paa Opfordring af Orkesterforeningens Formand³²⁾ skrev jeg følgende Artikel i „Dansk Musikertidende“s Majnummer:

Det kgl. Kapels Opsigelser. En Redegørelse.

I Marts Maaned, da det kgl. Teater spillede „Aladdin“, fremkom der i en Del af Pressen Meddelelse om, at det kgl. Kapel i et skarpt Ultimatum, der indeholdt Trusel om Opsigelse fra 1. April, havde forlangt forskellige Krav opfyldt. Den Skrivelse, der foraarsagede denne Meddelelse, indeholdt ikke nogen Trusel om Opsigelse, men en Fordring paa Indfrielse af et aargammelt Løfte om Befrielse for Tjeneste bag Scenen, en Forpligtelse, vi i Følge vor Ansættelse havde, men som Gang paa Gang og nu sidst til „Aladdin“ er blevet udnyttet paa en saadan Maade, at vi *maatte* protestere. Som Svar paa denne Skrivelse modtog vi et Afslag ikke alene vedrørende Scenetjenesten, men ogsaa paa et andet Punkt, nemlig hvorvidt Kapellet havde Pligt til at spille uden ekstra Vederlag i den Ferie, der altid har været holdt i Tidsrummet fra den 2. eller 3. Juni til 15. August. Direktionen svarede, at Kapellet var pligtig til at spille alle Aarets 12 Maaneder, om det skulde forlanges. Da man efter denne Skrivelse maatte være klar over, at de Indrømmelser af vore Ønsker, der efter den at dømme stilledes os i Udsigt, vilde blive minimale, sendte Kapellet efter Samraad med Formanden for Københavns Orkesterforening og dennes juridiske Konsulent Det kgl. Teaters Direktion en Opsigelse af Stillingerne med tre Maaneders Varsel til 1. Juli. Det Forhandlingsmateriale som det kgl. Teaters Direktion efter denne Opsigelse har anmodet om at faa tilstillet skriftligt, vil dog ikke komme til at dreje sig alene om de i omtalte Skrivelse berørte Spørgsmaal, men om flere andre, hvis Uafgjorthed i aarevis har været Aarsag til Misfornøjelse, og af hvis Løsning det kgl. Kapels fremtidige Velfærd afhænger.

For at begynde med Scenetjenesten, som har givet Anledning til vore Opsigelser, skal jeg indskrænke mig til at omtale Forholdene under den meget omtalte „Aladdin“-Opførelse. Det hed sig, at vi anbragtes i et Rum, der var som en lille Landsbykirke, men der var saa lavt og saa mange Lægter og Spær m. m., at vi næsten maatte kravle for at kunne indtage de for os bestemte Pladser. Vi fandt det ikke foreneligt med Kappellets Værdighed at spille under saadanne Forhold og overvejede først, om vi skulde sige nej; men det blev vedtaget at vente, til Forestillingen havde indspillet de Penge, den havde kostet.

Vort andet Krav angaaende Retten til Ekstrahonorar, saafremt Teatret maatte ønske vor Medvirken indenfor Tidsrummet 2. juni til 15. Aug. (hvor Prøverne tager deres Begyndelse) støtter vi paa følgende: Naar vi i Sæsonens 9 $\frac{1}{2}$ Maaned skal være disponible hver Dag fra Kl. 11 Formiddag til sent ud paa Aftenen, maa den hævdevundne 2 $\frac{1}{2}$ Maanedes

Sommerferie betragtes som svarende til andre Embedsmænds Frihed, nemlig 52 Søndage plus andre Helligdage og Sommerferie.

Pensionsforholdene, som i en Aarrække har været saa elendige, at man maa forbausnes over, at de har faaet Lov at bestaa, er fornylig „ordnede“, men ikke tilfredsstillende. Vi ønsker en Pensionsordning, som tilsyneladende er bedre end den, der er gældende for andre i Statens Tjeneste ansatte Embedsmænd, men som i Virkeligheden ikke er det, idet Gennemsnitsalderen for Ansættelse i Kapellet er 30 Aar. En Kapelmusicus skal være lige ydedygtig, enten han er nyansat, eller han har været ansat i flere Aar, og hans Præstationer taber ret tidligt i kunstnerisk Værd. Dertil kommer hans lange, kostbare forudgaaende Uddannelse, som yderligere berettiger Kravet om en særegen Pensionering. For flere Kapelmusikere, som er ansat i 35-40 Aars Alderen, vil det, efter den Pensionering, der er stillet os i Udsigt, være umuligt at opnaa højeste Pension, og i mange Tilfælde vil Kapellets Præstationer forringes som Følge af, at Medlemmer, der paa Grund af Alder ikke kan opfylde de kunstneriske Fordringer, som stilles til dem, ikke tager deres Afsked, men bliver langt udover den Tid de burde for at opnaa højeste Pension.

Skønt her sidst omtalt staar dog i første Række Gagespørgsmaalet. Det kgl. Kapels Lønninger har altid været smaa og aldrig staaet i rimeligt Forhold til de Betalinger, der har været ydet Musikere udenfor Kapellet, og til hvilke der stilles langt mindre Fordringer. Efterhaanden som Teatertjenesten forøgedes, blev Gagerne vel Tid efter anden noget forbedrede; men stadig har de været for smaa til, at man kunde leve anstændigt af dem. Forholdene er faktisk nu saaledes, at Musikere paa Restauranter og lignende Steder, hvor der ovenikøbet ikke afholdes Prøver af nævneværdig Tid, er bedre gagerede end det kgl. Kapels Medlemmer.

Naar en ved det kgl. Teater ansat fremragende Kunstner [Johannes Poulsen] i et herværende Dagblad paastaar, at vi under sædvanlige Forhold har 4-5 Aftener om Ugen til Disposition for vor private Virksomhed, og at vi har vor Hovedfortjeneste udenfor Teatret, saa vidner dette om en beklagelig Mangel paa Kendskab til, hvor meget Beslag Teatertjenesten lægger paa vor Tid, og hvor ringe den Tid er, der levnes os til Ekstrafortjeneste. At denne Opfattelse, der efter alt at dømme hidtil har været delt af dem, som skulde bedømme Kapellets Værd, er mere end misvisende, vil en Undersøgelse, baseret paa Teatrets Spilleoversigt, f. Eks. for de sidste 10 Sæsoner, bevise. De Friaftener vi har, er saa godt som uden pekuniær Værdi, idet Engagementer for Koncertoptræden sluttes, længe før man er vidende om, hvorvidt man kan paatage sig saa-

danne, og mange af os er ganske afskaaret fra at modtage Engagementer, idet den dertil fornødne Orlov ofte ikke kan opnaas. De fleste af Kapellet's Medlemmer er henvist til at leve af deres Gager, og naar man tager Pengenes nuværende Værdi i Betragtning, vil der vel næppe være Tvivl om, at en Gage af 2.000 Kr. med et midlertidigt Tillæg af 1270 kr. (for gifte) er et alt for ringe Vederlag for en Kunstner, der lige fra den tidligste Ungdom har gennemgaaet et kostbart og enerverende Studium, hvis Vedligeholdelse, saa længe han er ansat i det kgl. Kapel, koster ham Timers daglig Anstrengelse Aaret igennem.

De Kapelmusikere (som kun efter en haard Konkurrence har opnaaet Ansættelse i Kapellet) der i disse Tider og i en Alder af indtil 40 Aar er ansatte paa en Gage, der er noget mindre, end hvad en jævnt flink Haandværker tjener, maa med Rette forudsætte, at en kraftig Slaaen til Lyd for Forbedring af deres Kaar ikke vil gaa upaaagtet hen. Vi har derfor valgt at opsige vore Stillinger i Haabet om paa den Maade at faa den lønnet og respekteret, saa at den kommer til at staa i rimeligt Forhold til de Krav der stilles til os.

Kbh. d. 13. April 1919.

Anton Hansen.

Som det vil erindres, blev der i 1917 i Aarets sidste Maaned foretaget en Afstemning, gaaende ud paa om vi skulde sige vore Stillinger op, med det Udfald, at Stemmerne stod 24 pro og 30 kontra. Efter at Truslerne om at adskille Operaen begyndte, og efterhaanden som disse blev mere og mere koncise, blev der større og større Vaklen i Gelederne. Det kunde ikke skjules, at der *var* en overhaandtagende Tilbøjelighed i Regering og Rigsdag til at benytte sig af vore Opsigelser til at befri Staten for Operaen, og hvor meget eller hvor lidt der var blot og bar Trusel, var vanskeligt at vide; men fuldstændig se bort fra Sandsynligheden af Operaens Fortsættelse som Privatinstitution turde man dog ikke.

Dertil kom, at Ministeriet havde givet Løfte til Statsemedsmændene om, at Lønningskommissionen vilde have sin Betænkning færdig i Løbet af Juli Maaned. Hvis vi havde vidst, at Lønningskommissionens Arbejde var saa nær sin Afslutning, havde vi ikke sagt vore Stillinger op, idet vi var af den Anskuelse, at der mindst vilde gaa lige saa lang Tid, som der var gaaet, ja, maaske mere, før den vilde være færdig. Saa fik vi, gennem Teatrets Direktion, Grev Brockenhuus-Schack og Direktør Johannes Nielsen, med hvem vi havde ført mange og timelange Forhandlinger, Kultusministerens Ord paa, at Lønningskommissionen vilde være færdig til Juli, og at de Krav, som Kapellet stillede, vilde blive indsendt under følgende Form: „Efter Samraad med det kgl. Teaters Direktion

og med dennes Billigelse indsender vi følgende til den ærede Lønningskommission: Kapellet's Medlemmer faar fast Ansættelse under Staten med de deraf flydende Pensionsrettigheder for Medlemmerne og deres Enker og saaledes, at de ganske faa Medlemmer, der endnu ikke har Oprykning'sret, faar Ansættelse med Anciennitet fra det Tidspunkt, da de begyndte deres Virksomhed i Kapellet. Som Begyndelsesindtægt fastsættes 6000 Kr. Stigningen fastsættes til 500 Kr. hvert 3. Aar, indtil 8000 Kr. er naaet. Retten til højeste Pension indtræder efter 25 Aars Tjeneste." Med Hensyn til vore øvrige Ønsker var deres Tiltrædelse at betragte som fait accompli fra og med den kommende Sæson.

Dette var saaledes et Résumé af Resultatet af vore Forhandlinger, der havde været præget af Bevillingsmyndighedernes Uvilje, men af Teaterdirektionens Velvilje.

Efter mange Forhandlinger med Myndighederne havde jeg omsider opnaaet saa meget, at jeg kunde forelægge mine Kolleger Resultatet og følgende endelige Ordning, gengivet efter Dansk Musiker Tidende. Decbr. 1919, blev med overvældende Majoritet vedtaget:

Det kgl. Kapels Forhold.

Som meddelt her i Bladet for Juni, enedes vi om at tage vore i April indsendte Opsigelser tilbage, efter at Det kgl. Teaters Ledelse havde imødekommet os paa de Punkter i vore Krav, som den havde Bestemelsesret over. Disse var følgende: 1) Ingen Prøve maa ordinært begynde før Kl. 11 Fmd. 2) Paa Dage, hvor der spilles Helaftensopera eller Opera og Ballet, maa der ordinært ikke finde Prøve Sted. 3) Paa Dage, hvor Kapellet har lettere Aftentjeneste, maa Prøver ikke vare udover Kl. 3. 4) Prøver, undtagen Generalprøver, finder ordinært ikke Sted om Aftenen, om Søndagen og Juleaftens Dag. Pinselørdag finder ingen Prøve Sted. 5) Prøver paa Provesalen og i Tilskuerfoyeren maa ikke vare over 2 Timer, medmindre der gives $\frac{1}{2}$ Times Pause til Udluftning. 6) Kapellet's Medvirkning ved Udførelsen af Ouverturer og Mellemaktsmusik ved Skuespil eller ved Koncerter i Teatret kan ikke finde Sted i større Udstrækning, end det for Tiden er Sædvane. 7) For Scenetjeneste er Reglen, at denne kun kan forlanges, naar det drejer sig om Musik, hvis kunstneriske Udførelse er af Betydning for Forestillingen. 8) Under Militærtjeneste saavel som under Sygdom betaler Teatret en Stedfortræder. 9) Nye Instrumenter, Instrumenters Vedligeholdelse, Buehaar, Streng, Rør- og Bladpenge betales af Teatret. 10) Angaaende Adgangskort til Teatrets Forestillinger bliver Kapellet ligestillet med de andre ved Teatret ansatte Kunstnere. 11) Den Forpligtelse, der paahviler

enkelte Medlemmer til at betjene andre Instrumenter end det, paa hvilket de er ansat, bortfalder; men Kapellet betoner sin Villighed til i paa kommende Tilfælde at hjælpe Teatret ud over øjeblikkelig Vanskelighed.

Som det erindres, bidrog tillige – foruden en kontant Udbetaling paa 600 Kr. pr. Medlem – og ikke mindst en Art anbefaling af vore Lønkrav fra Direktionen til Lønningskommissionen – til at vi afventede dennes Afgørelse. Resultatet heraf blev følgende:

1. Lønningsklasse	5000 Kr.	med Tillæg ca. 7142 Kr.
2. " 	4700 " "	" " 6812 "
3. " 	4400 " "	" " 6512 "
4. " 	4100 " "	" " 6182 "
5. " 	3800 " "	" " 5852 "

Der er bibeholdt det samme Stigningsbeløb, nemlig 300 Kr., men Oprykning finder Sted hvert 3. Aar i Stedet for som tidligere kun hvert 4. Aar. *Kapellets Medlemmer vil saaledes i Løbet af 12 Aar naa op i højeste Lønklasse i Stedet for som hidtil 16 Aar.* Desuden er de Medlemmer, som ikke havde Oprykning, Janitscharer og Tuba, kommet med i Ansættelsen med Anciennitet fra det Tidspunkt, da de begyndte deres Virksomhed i Teatret.

Solotillæg: 3 Koncertmestre – 2 Violinister og 1. Cellist – hver 800 Kr. 1. Bratsch, 1. Bas, 1. Fløjte, 1. Obo, 1. Clarinet, 1. Fagot, 1. Horn, Harpe, 1. Trompet og 1. Basun hver 600 Kr. – En Cello, en Fløjte, en Obo, en Clarinet, en Fagot og et Valdhorn hver 400 Kr. – Alle øvrige Blæsere og Paukisten hver 200 Kr.

Naar man tager i Betragtning, at Kapellet Gager for saa relativ kort Tid siden som 1913 var fra 1200 Kr. til 2400 Kr. med 16 Aars Oprykning, maa man vel med Rette kunne sige, at vor Lønkamp, selv naar man tager Dyrtiden med i Betragtning, ikke har været ganske resultatløs. Endnu refterer Gennemførelse af fast Ansættelse under Staten med den deraf flydende Ret til Enkepension; men efter den Tale, som Direktør, Folketingsmand V. Gamborg, den danske Musikerstands varmeste Talsmand paa Tinge, har holdt i Rigsdagen den 7. November angaaende denne Sag, er der vel al Grund til at tro, at et godt Resultat ogsaa paa dette Punkt vil blive opnaaet.

Anton Hansen.

Da Forholdene var endeligt ordnede, blev Kapellet in pleno tilsagt til at møde paa Teaterchefen, Grev Brockenhuus-Schacks Kontor. Tilstede var Direktør Johannes Nielsen. Chefen takkede i smukke Vendinger Kapellet for den Imødekommenhed, der var vist, ved at vi havde

taget vore Opsigelser tilbage, og rettede en speciel Tak til mig for den noble Maade, hvorpaa jeg havde ført de mange Forhandlinger.

Koncertmester Ernst Høeberg inviterede mig paa Kapellets Vegne til en Middag, som man agtede at afholde til Ære for mig; men jeg sagde nej Tak! Aarsagen til dette Afslag var følgende:

Ikke alle var tilfreds med Resultatet af mit Arbejde. En Fraktion, med fløjtenisten, kgl. Kapelmusikus Otto Friis-Petersen som Agitator, mente, man kunde have opnaaet mere, og han paatog sig at fortsætte, idet han mente, vi ikke skulde have taget vore Opsigelser tilbage; ja, nu da Faren var overstaaet og de opskræmte Gemytter var faldet til Ro, var der nemlig flere, der hældede til den Anskuelse at Friis-Petersen havde Ret. Og jeg følte mig krænkert over denne Undervurdering af mit Arbejde. Siden da har jeg ikke deltaget i nogen Aktion til Forbedring af mine Kollegers Kaar, og andre Interesser har lagt Beslag paa min Tid.

Da Foreningen fejrede sit 25 Aars Jubilæum i 1938 stod der i Politikens Søndags-Tillæg en længere Artikel om dens Start og dens Virke i de forløbne Aar. Den oprindelige og den daværende Bestyrelses Navne var noteret, – mit Navn blev overhovedet ikke nævnt. – Du Daare der venter dig Tak! Jeg maa dog ikke glemme at tilføje, at de af de ældre Kapelmusikere, der havde følt Opsigelsen hængende over deres Hoveder som et Damoklessværd, viste mig megen Taknemmelighed baade skriftligt og mundtligt.

Den nye Bestyrelse med Friis-Petersen som Formand gjorde dog senere et stort, fortjenstfuldt Arbejde; men Friis' Fremgangsmaade var saa vovelig – for ikke at sige hasarderet – og ved en enkelt Lejlighed saa ansvarsløs, at baade han og 3 (?) af hans Kammerater³³) – ved en Opførelse af „Tosca“ i et Forsøg paa at sabotere Foretillingen ved at nægte at gøre Scenetjeneste – blev suspenderet i flere Maaneder fra deres Stilling, som de vilde have mistet, hvis ikke V. Gamborg havde inter-
veneret.

Nogle Aar efter, da det var ordnet saaledes, at Scenetjeneste skulde betales, traf jeg en Dag Johannes Poulsen, som bl. a. kom med følgende spydige Bemærkning: „Det lader ikke til, at det nu er under det kgl. Kapels Værdighed at spille bag Scenen, – det hævdede De jo saa stærkt i sin Tid, – næh, naar Prisen er høj nok, bliver der aldrig sagt nej!“ Jeg husker ikke, hvad jeg svarede, men jeg maatte jo i mit stille Sind give ham Ret. (Han havde ikke glemt en Imødegaaelse af hans Udtalelser i „Berlingske Tidende“, jeg i sin Tid havde skrevet, og saa fik jeg den over Nakken.) Jeg følte mig dog ikke truffet. Det var nemlig ikke mig, der havde fundet paa den Passus, at det var under det kgl. Kapels

Værdighed at spille bag Scenen. Dog følte jeg det flovt, – nu da Scene-tjenesten blev betalt, – at se bort fra, hvad vi tidligere havde hævdet, og jeg overlod derfor mine to yngste Kolleger, der havde mindre Gage end jeg, denne Tjeneste. Selv medvirkede jeg kun, hvis én af mine Kolleger var sygemeldt, eller naar der, – hvad sjældent skete, – var Brug for os alle tre.

Min Afgang fra Tivolis Koncertsal. Det havde altid været min faste Beslutning at forlade Tivoli, naar jeg opnaaede at komme i højeste Lønklasse i Kapellet. Ved Nyordningen af Kapellets økonomiske Forhold saa jeg mig nu i Stand til at realisere denne Tanke. I 23 Aar havde jeg aldrig kendt til at holde Ferie. Men der var mange af mine Bekendte, der syntes, jeg skulde blive endnu to Sæsoner for at kunne fejre 25 Aars Jubilæum. Som Følge deraf havde jeg ikke taget nogen definitiv Bestemmelse om at sige min Plads op, da der forefaldt en Begivenhed, der gjorde Ende paa min Vaklen. Der blev dengang – saavel som nu – hvert Aar uddelt et Legat, H.C. Lumbyes Mindelegat, paa 1000 Kr. til Fordeling blandt Musikere i de forskellige Orkestre. Af denne Sum skulde der dette Aar, ligesom Aaret forinden, tildeles et af Koncertsalens Medlemmer 500 Kr. Jeg havde sikkert regnet med, at denne Erkendtlighed vilde blive mig til Del, for i Følge min Anciennitet skulde jeg have det, og i Betragtning af at jeg i Hundredevis af Gange havde spillet Solo uden nogetsomhelst Vederlag, mente jeg, at Legatet med Rette tilkom mig. Dog havde jeg gjort Regning uden Schnedler-Petersen. Legatet blev, til min og alle mine Kollegers Forundring givet til en ven af Schnedler.

Efter at jeg som sagt havde bragt i Erfaring, at jeg paa ny skulde undgælde for mine „Synder“, blev jeg gram i Hu, gik ind til Schnedler og foreholdt ham det uretfærdige i, at jeg var forbigaaet ved Legatets Uddeling. Han motiverede bl. a. sin Afgørelse med Følgende Ord: „Den, der har faaet Legatet, har været *mig og Tivoli* en god Mand“. Ja, svarede jeg: „Det ved jeg, men jeg tror at turde sige, at jeg har været mine *Kammerater* en god Mand, og det har ikke passet i Deres Kram; men hvis De tror, De har ramt mig føleligt, tager De fejl; for den Sympati og Taknemmelighed mine Kammerater har vist mig som Tak for mit Arbejde for dem, opvejer langt Tabet af Pengene. For Resten vil jeg sige Dem,“ tilføjede jeg: „at De har baaret Dem dumt ad, ved at vælge ham til Deres Raadgiver; men det er med Dem som med de fleste Konger og Kejsere, der helst hører paa Folk, der snakker dem efter Munden. Havde De valgt Dem andre Raadgivere blandt de mange ærlige Mennesker, der findes i Orkestret, saa havde De været sparet for mange Ubhageligheder. Og saa skal De have mange Tak for de Aar, der er gaaet, – De

har trods alt været en flink Mand, – jeg ønsker nemlig ikke at fortsætte hos Dem, og De skal faa min skriftlige Opsigelse i Morgen.“ Akkurat de Ord sagde jeg og gik fra ham med et lettet Sind. Min Opsigelse indeholdt en Tak for den Tid, jeg havde virket hos ham, og hvad man iøvrigt skriver ved en saadan Lejlighed.

Jeg havde det egentlig godt i de 12 Aar, jeg virkede under Schnedler-Petersen, navnlig med Henblik paa de enerverende Sæsoner under Joachim Andersen, som næsten sled En op. Schnedler overanstrengte hverken sig selv eller Orkestret, og han var som Regel meget fredsommelig. Hans Prøver bestod blot af en Gennemspilning af hvad der skulde indstudies af nyt. Han gik aldrig i Detailler og rettede sjældent den enkelte. Schnedler var umaadelig rutineret, og hans Ledsagelse af Solister – f. Eks. Klaver- og Violinkoncerter – var til Tider ideel. Taktslaget var tydeligt og uden alle de Dikkedarer og den Forlorenhed, som saa mange Dirigenter betjener sig af.

Efterhaanden som Aarene skred, blev det store daglige Repertoire, som Joachim Andersen havde indstuderet med Orkestret, mindre og mindre, og vi spillede indtil Kedsommelighed de samme Overturer, Operafantasier og Danse. Dog kunde man egentlig ikke bebrejde Schnedler-Petersen denne Dekadence; han havde alt for meget at tage Vare paa. Foruden at skulle dirigere hver Aften ledede han tillige Kommunens Koncerter med tilhørende Prøver. (Vi havde saaledes 3 à 4 Prøver ugentlig.) Jeg tænkte ofte med Sorg paa de mange Musikalier, der laa paa Arkivet og samlede Støv. Alene H.C. Lumbyes dejlige Marscher og Danse vilde jo uden Prøver kunne være spillet; men de fik Lov at ligge upaaagtet hen. Hvorfor? Var Joachim Andersen – som heller ingen Interesse havde for H.C. Lumbye, – og Schnedler-Petersen jaloux paa den gamle Mester og paa den Popularitet, han havde nydt? H.C. Lumbye blev dog ikke glemt, Gudskelov, han lever endnu, og jeg vil paastaa, at hans Musik, som har glædet Tusinder og atter Tusinder, vil overleve det meste af alt det Bras, der er moderne nu, og som blot er udvortes Beviser paa indvortes Tomhed.

Endelig kunde jeg holde Sommerferie. De fleste andre Tjenestemænd havde i det mindste Søndagen fri, og selv om de ikke havde nogen nærværdig Sommerferie, saa havde de dog 52 Dage fri om Aaret, som sammenlagt svarede til den Tid, Teatret var lukket. Man maa nemlig erindre, at vi Kapelmusikere maatte staa til Disposition baade Hellig og Sogn saa længe Sæsonen varede.

Det blev mig en større Sorg, end jeg havde troet, at forlade Tivoli, hvor jeg, baade i den gamle og i den nye Koncertsal, havde tilbragt 23

af mine bedste Aar, og hvor jeg havde oplevet saa mange vidunderlige Stunder. Farvel er et Sorgens Ord, og endnu flere Aar efter, naar jeg besøgte Tivoli, kunde jeg ikke gaa ind i Koncertsalen uden at blive grebet af Følelsen af, at der var berøvet mig noget kært, som jeg aldrig mere skulde genopleve.

Tilbageblik. Naar jeg ser tilbage, tænker jeg med Undren paa, hvilket Held, der har fulgt mig gennem hele Livet.

Intet blev i mine unge Aar planlagt for min Fremtid. Hvad der førte mig ind paa Musikerbanen, var alene min brændende, ukuelige Kærlighed til Musikken, som jeg altid har været begejstret for, fordi noget i min Sjæl har krævet den og ikke kunnet leve den foruden. Den ene Tilfældighed fulgte den anden: Skolelæreren, der gav mig Undervisning i Violin, Optagelsen i Drengeorkestret, hvis Leder bestemte, at jeg skulde blæse Basun, Trækbasunen, jeg tilfældigt fandt i en Marskandiserbod, de to Pladser, der var ledige i Tivolis Koncertsal og i det kgl. Kapel i Perioder, hvor jeg var i fuld Vigueur, og meget andet, der ikke var en Følge af forudbestemte Formaaler.

Jeg har haft større Held med mig end f. Eks. én af mine Elever, der i flere Aar stod som den ubestrideligt dygtigste blandt vore hjemlige Basunister. Hans højeste Ønske var at blive Medlem af det kgl. Kapel. I hans bedste Aar var der ingen Vakance i Kapellets Basungruppe. Da der omsider blev en Plads ledig, var han blevet for gammel til at kunne sejre i Konkurrencen.³⁴⁾

Hvilken Lykke, at jeg gennem saa mange Aar er kommet til at høre saa megen vidunderlig skøn Musik. Af Operaer har jeg spillet i 125 („Bajadser“ og „Cavalleria rusticana“ f. Eks. hver over 200 Gange), og til 75 Balletter for ikke at tale om alle de mange Symfonier og andre Musikværker, jeg baade under hjemlige og udenlandske Dirigenter har kunnet glæde mig over. Af udenlandske Dirigenter mindes jeg især Hans Richter, Rich. Strauss, Weingartner, Carl Muck og Schalk. Af Pianister: Gabrilowitsch, Paderewski, Rachmaninoff, Reisenauer og Teresa Carreño og mange andre verdensberømte Kunstnere.

Af andre Glæder, der har været mig beskaaret, maa jeg nævne, at jeg i Løbet af 33 Aar har haft Lejlighed til at uddanne saa mange dygtige Musikere. Med Glæde tænker jeg paa, at samtlige Basunister i det kgl. Kapel, Radioorkestret, Tivolis Koncertsal og Harmoniorkestret og den kgl. Livgarde har været eller er Elever af mig foruden dem, der har Engagement i mindre Orkestre Landet over.

For ca. 50 Aar siden var de Kapellister, der blæste Valdhorn, Trom-

pet, Basun og Tuba de lavest lønnede i det kgl. Kapel. Nu er Forholdet saaledes, at disse Instrumenters Udøvere ligesom Træblæserne oppebærer de højeste Gager. Men Fordringerne til deres Dygtighed er ogsaa steget enormt.

For nogle Aar siden udgav jeg en Tromboneskole,³⁵⁾ hvori jeg havde samlet de Erfaringer vedrørende Instrumentet, jeg i Tidens Løb havde opsparet. Jeg havde slet ikke regnet med noget større Salg – der er jo saa forholdsviis faa Basunister i Danmark – og kun en uselvsk Imødekommenhed fra Brødrene Wilh. Hansen forårsagede, at den udkom. Men atter havde jeg Heldet med mig. I de forløbne Aar er der alene i Danmark solgt over 700 Eksemplarer.³⁶⁾

Den Ørebetændelse, jeg paadrog mig i Barneaarene, og som periodisk plagede mig, blussede atter op i Form af en Katarr i 1926. Min Læge raadede mig til at rejse til Syden, hvor han mente, det milde Klima muligvis vilde have en helbredende Indflydelse paa min Lidelse.

Rejsen gik direkte til Prag, hvor jeg opholdt mig nogle Dage, besaa det berømte Kunstur og Tycho Brahes Grav i Teyn-Kirken. I Salzburg, Berchtesgaden og Venedig dvælede jeg ogsaa nogen Tid, og fik omsider besøgt Verona, som jeg under min forrige Rejse ikke fik set. Derfra tog jeg til Riva, min Rejses Maal, som er beliggende ved Gardasøens Nordende og er et klimatisk Kursted for katarrale Lidelser. Et længere Ophold dør havde den heldige Virkning, at min Sygdom forsvandt for først flere Aar efter atter at vise sig. Over München og Nürnberg vendte jeg hjem som et fornyet Menneske.

De Kvaler, jeg gennem hele mit Liv har gennemgaaet med mine syge Øren, har dog været mere sjælelige end legemlige. Jeg tør uden Overdrivelse sige, at min Lidelse har været mit Livs Kors. Toner og Klange har jeg ganske vist haft let ved at høre, men i Samtaler med Folk, hvis Tale har været mindre tydelig, er jeg ofte bragt i pinlige Situationer. Allerede som ungt Menneske skjulte jeg min Svaghed, saa godt jeg formaede af Frygt for, at jeg ikke maatte blive Musiker. Dog, jeg lærte at være taalmodig og at resignere, hvilket kom mig til gode, da jeg senere oplevede det, der var langt værre.

I den strænge Vinter 1940 fik jeg en Forfrysning i begge Benene, hvilket forårsagede en Influenza af den Art, der kan slaa den mest robuste Mand ned. Jeg var da 63 Aar, den for Manden saa farlige Alder. Hidtil havde jeg altid kunnet glæde mig over at være i Besiddelse af et godt Helbred, og tænkte, da jeg kom oven Senge, at jeg hurtigt vilde rette mig igen. Saaledes skulde det dog ikke gaa. Da jeg efter min Sygdom begyndte at gaa ud, viste det sig, at jeg ikke kunde gaa 50 Skridt

uden at faa Krampe i Benene. I to Aar gik jeg derefter til Lægebehandling: Kortbølger m.m., men intet hjælp.

Jeg maatte Gang paa Gang sende Sygemelding til Teatret, men naar jeg gjorde Tjeneste, havde jeg saa store Smerter, at jeg ikke kunde holde Tankerne samlede. I en af de Perioder, hvor jeg følte mig bedre – det var i Foraaret 1940 – deltog jeg i et Par af Prøverne til en Koncert, som skulde afholdes med [den finske komponist] *Armas Järnefelt* som Dirigent. Min Tilstand blev imidlertid saadan, at jeg næsten faldt sammen til den næstsidste Prøve og maatte renoncere paa at medvirke til Koncerten. En trist Afslutning paa min Virksomhed som Koncertmusiker.

Med større eller mindre Afbrydelser spillede jeg dog i Teatret til den 15. November 1941, paa hvilken Dag jeg maatte afslutte den Gerning, jeg havde helliget mit Liv.

NOTER

(1) Foruden en maskinskreven renskrift, der er forlægget for de uddrag, der bringes, foreligger der to håndskrevne kladder indført i kollegiehefter. På det første af de af Anton Hansen med „Kladde II“ betegnede ti hefter, hvortil knytter sig tre hefter bilag, navneregistre m.v., har han noteret: „påbegyndt 18/4 1946“. Ved slutningen af hefte 10 står indført, men atter udstreget: „Den 13. Septbr. 1946“. I stedet er skrevet: „Jan. 1947“. Forskellig korrespondance i Anton Hansens øvrige skriftlige efterlænder-skaber tyder på, at han forår, sommer og efterår 1946 utrætteligt har arbejdet på sine erindringer. Alligevel tør man, når arbejdets omfang tages i betragtning, nok mene, at planerne og de første forarbejder til erindringerne går noget længere tilbage, i hvert fald til tiden efter de operationer, som 1942-43 berøvede ham begge ben et stykke oven for knæet. – (2) Kapelvejens friskole.

(3) Frits Eduard Nehm (1858-1905) om hvem det efter hans død hed, at han var en „særdeles pligtopfyldende, trofast og dygtig Lærer, afholdt af alle“ (Beretning om det københavnske Borger- og Almueskolevæsens Tilstand for Aaret 1905 (Kbh. 1906), s. 38). – (4) Med en 3/4 violin menes en barneviolin i trefjerdedel af normal violin-størrelse. – (5) I 1889. – (6) Yndet salonstykke af den polske komponistinde Thekla Badarczewska. – (7) Hans hovedinstrument var kontrabas; fra 1884 medlem af Det kgl. Kapel, fra 1885 til 1919 som solokontrabassist. – (8) I den første af sine scrap-bøger anfører Anton Hansen: „1891. 8. Januar. Piano. Fru M. Henningsen“. – (9) I scrapbogen står: „1892. 1. Febr. optaget i Regnar Jensens Drengeorkester“. – (10) Tivoligarden, stiftet 1844, fik først 1909 eget musikkorps. Før den tid klarede man sig med piberdrengene fra Livgarden eller lod, når lejlighed bød sig, eksisterende drengemusikkorps gå i spidsen, således, foruden de her nævnte „Jensens Dreng“, i 1886 et drengemusikkorps fra Varde.

(11) Vals af Charles K. Harris, „After the Ball is over“, 1892. – (12) Der synes at være en smule uorden i Anton Hansens ellers meget tilforladelige kronologi. I scrap-

bogen anfører han datoen for påbegyndelse af sine timer hos Ludv. Hegner og Ant. Bloch til 3. jan. 1893, altså *før* det indbringende engagement i Wienerhallen, der synes påbegyndt i aug. 1894. – (13) Bratschist i Det kgl. Kapel fra 1895; 1903-29 solobratschist. – (14) Det endnu eksisterende københavnske amatørorkester, stiftet 1875. (15) Den synes at have rådet over et eget amatørorkester, som ved den lejlighed (21.2.1896), hvor Anton Hansen blæste Rex' basunkonzert, spillede Schuberts h-moll symfoni. – (16) 1895. – (17) Den franske komponist Pierre Rode's violinkoncerter var fortsat meget brugt til undervisning. – (18) Concertinoer af Ferd. David (Es-dur, op. 4) og E. Sachse. – (19) Adolph Levin, kgl. kapelmusicus 1892-1920. – (20) opført 1863, senere benævnt Glassalen. 1902 indviedes en ny koncertsal, den som stod til den i 1943 blev ødelagt ved Schalburttage. – (21) Havde 1834-1929 tilhuse i en bygning langs Gothersgade ved indgangen fra Landemærket.

(22) Af den svenske komponist Arthur Högstedt. – (23) Efter Wald. Jespersen, der siden 1882 havde været medlem af Det kgl. Kapel. – (24) Han vendte dog senere tilbage til koncertsalens orkester og var koncertmester til 1926, samtidig med at han varetog sin stilling i Det kgl. Kapel. – (25) 1884-1908. – (26) Aug. Petersen. – (27) Siden 1901, hvor det første gang uddeltes og tilfaldt Axel Gade. – (28) Violinist i Det kgl. Kapel; han efterfulgte 1906 Frits Bendix som kapelregissør. – (29) Den havde ikke været opført siden 1886 og genoptoges 5. oktober 1913. – (30) Københavns Orkesterforenings juridiske konsulent. – (31) Forsikringsmanden og politikeren V. E. Gamborg. (32) Alexis Jonsson. – (33) Foruden Otto Friis-Petersen bratschisten kgl. kapelmusicus Georg Mortensen, der den pågældende aften skulle udføre den foreskrevne scenemusik i 2. akt. – (34) H. Hornung Jensen, fra 1901 ansat i Tivolis Koncertsals orkester. (35) „Trombone Skole (Trækbasun) til Selvstudium saavel for Begyndere som Viderekomne“; Wilh. Hansen Musikforlag, Kbh. 1941. – (36) Indbefattet den ved Anton Hansens elev og efterfølger som solobasunist i Det kgl. Kapel, kgl. kapelmusicus Palmer Traulsen 1957 udsendte reviderede 2. udgave er der (1967) trykt ialt 5000 eksp. af den.